

Hargita Megye Tanácsa

RO-530140 Csíkszereda, Szabadság tér 5. Szám

Tel.: +4-0266-207700, Fax: +4-0266-207703, info@hargitamegye.ro, www.hargitamegye.ro

KISEBBSÉGI NYELVEK HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS SZABÁLYOZÁS

- TEMATIKUS GYŰJTEMÉNY -

- 2010 MÁRCIUS -

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	4
I. A HATÁLYOS ROMÁN SZABÁLYOZÁS	6
1. <i>Románia Alkotmánya (Constituția României, republicată, cu modificările și completările ulterioare)</i>	6
2. <i>A helyi közigazgatásról szóló törvény (Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare)</i>	6
3. <i>A kormány megbízottról és a kormány megbízotti jogintézményről szóló törvény (Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului, republicată, cu modificările și completările ulterioare)</i>	11
4. <i>A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény (Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare)</i>	11
5. <i>Kormányhatározat a kisebbséghez tartozók nyelvhasználati jogáról a közigazgatásban (Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001 pentru aprobarea Normelor de aplicare a dispozițiilor privitoare la dreptul cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a folosi limba maternă în administrația publică locală, cuprinse în Legea administrației publice locale nr. 215/2001)</i>	12
6. <i>A kisebbséghez tartozók státusára, más jogaira vonatkozó általános nemzeti szabályozás; azon állami szervek, amelyekhez jogsértés esetén fordulni lehet.</i>	17
II. NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK A KISEBBSÉGVÉDELEM ÉS A KISEBBSÉGI NYELVHASZNÁLAT KÖRÉBEN	22
A. MULTILATERÁLIS EGYEZMÉNYEK	22
1. POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA	22
2. GAZDASÁGI, KULTURÁLIS, SZOCIÁLIS JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA	24
B. REGIONÁLIS EGYEZMÉNYEK	25
1. EGYZMÉNY AZ EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGOK VÉDELMEÉRŐL (EMBERI JOGOK EURÓPAI EGYEZMÉNYE)	25
2. TIZENKETTEDIK KIEGÉSZÍTŐ JEGYZŐKÖNYV AZ EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGJOGOK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ EGYEZMÉNYHEZ	26
3. KOPPENHÁGAI DOKUMENTUM, PÁRIZSI CHARTA AZ ÚJ EURÓPÁÉRT, OSLÓI AJÁNLÁSOK (EURÓPAI BIZTONSÁGI ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZERVEZET)	27

4.	KERETEGYZMÉNY A NEMZETI KISEBBSÉGEK VÉDELMEÉRŐL	36
5.	REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEK EURÓPAI KARTÁJA	47
6.	AZ EURÓPAI UNIÓRÓL SZÓLÓ SZERZŐDÉS EGYSÉGES SZERKEZETBE FOGLALT VÁLTOZATA	67
C.	BILATERÁLIS EGYEZMÉNYEK	68
	SZERZŐDÉS A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÉS ROMÁNIA KÖZÖTT A MEGÉRTÉSÉRŐL, AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRŐL ÉS A JÓSZOMSZÉDSÁGRÓL	68

Előszó

A regionális és kisebbségi nyelvek védelme és támogatása szerves részét képezi az Európai Unió többnyelvűségi politikájának, mely a lisszaboni stratégia elfogadása óta a korábbinál még inkább előtérbe került. A többnyelvűségi politika azon szegmense, mely a kisebbségi nyelvek védelmére irányul, számos dokumentumban teret kapott, melyek között nemcsak tanulmányokat és elemzéseket említhetünk, hanem az Európai Parlament által elfogadott állásfoglalásokat és határozatokat is.

Az európai értékeket tekintve nemcsak az elmúlt időszak erőfeszítései, hanem jövőben várható lépések is azt az egyértelmű tendenciát jelzik, hogy az Európai Unió tagállamaiban nagyobb teret és figyelmet kap a kisebbségek státusának problémája.

Különösen kiemelkedő eredmény az, hogy a Románia által ratifikált és hatályba lépett Lisszaboni szerződés¹ által eszközölt módosítások nyomán az Európai Unió alapvető értékei közé a kisebbséghez tartozók jogainak tiszteletben tartása is bekerül.

A kisebbségi nyelvhasználat témakörében az Európai Parlament már 1981-ben kiadott egy olyan állásfoglalást, amelyben arra hívta fel a helyi hatóságokat, hogy ebben a témában olyan szakpolitikát alakítsanak ki, mely kiterjed az oktatásra, a tömegkommunikációra és magába foglalja a közélet és a szociális ügyek bizonyos területeit. Ebben a dokumentumban az említett területek mindegyikére megfogalmaztak ajánlásokat, így kiemelhetjük különösen azt, mely arra vonatkozik, hogy a helyi hatóságok biztosítsák, hogy a közéletben, valamint a hivatalos szervekkel és a bíróságokkal való viszonyukban a magánszemélyek az anyanyelvüket használhassák.²

A kisebbségi nyelvhasználat terén a helyi és regionális hatóságok kiemelten fontos szerepe nyilvánvaló, és ezt nemcsak a Unió intézményei tartják szem előtt, hanem más nemzetközi szervezetek is, így például az Európa Tanács, vagy az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.³

A regionális és kisebbségi nyelvek az európai sokszínűség szerves alkotóelemei, részei nemcsak az európai közös kultúrának, hanem annak a tőkének is, amely a többnyelvűségi politika keretei között vár kiaknázásra. Ezért védelmük, és használatuk ösztönzése nemcsak nemzeti és uniós felelősség, hanem a helyi hatóságok felelőssége is.

¹ *Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról*, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá (2007/C 306/01).

² *Resolution on a Community charter of regional languages and cultures and on a charter of rights of ethnic minorities*. Resolution prepared by Mr Gaetano Arfé and adopted by the European Parliament on 16 October 1981.

³ Lásd pl. Organization for Security and Cooperation in Europe, High Commissioner on National Minorities, *The Hague Recommendations regarding the education rights of national minorities*, 1996

Ezeket a tényezőket szem előtt tartva fogalmaztuk meg ezt a tematikus gyűjteményt, amely arra hivatott, hogy könnyen átláthatóvá tegye a kisebbséghez tartozók nyelvhasználatára vonatkozó jogi szabályozást.

A gyűjteményben részletek találhatóak a témára vonatkozó hazai jogszabályokból és olyan nemzetközi szerződésekből, amelyeket Románia is ratifikált, tehát kötelező erővel bírnak. Ez alól kivételt csak az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet keretei között aláírt dokumentumok képeznek, amelyek inkább politikai kötelezettségvállalásnak tekinthetők.

Reményeink szerint ez a dokumentum hatékonyabbá teszi a kisebbséghez tartozó személyek anyanyelvhasználathoz fűződő jogainak érvényesülését, azzal, hogy átfogó képet nyújt a helyi közigazgatási hatóságoknak arról, hogy az állampolgárokkal szemben milyen kötelezettségeik vannak, a kisebbséghez tartozó személyeket pedig tájékoztatja arról, hogy milyen jogszabályokra vagy nemzetközi egyezményekre hivatkozhatnak, amennyiben a nyelvhasználathoz fűződő jogaik sérülnek.⁴

⁴ A gyűjteményt szerkesztette: dr. Mező Sarolta, Harghita Megye Tanácsa, Jogi igazgatóság. Kérdéseikkel vagy észrevételeikkel fordulhatnak hozzá bizalommal a következő e-mail címen: mezosarolta@hargitamegye.ro, vagy postacímen: Harghita Megye Tanácsa, Szabadság tér 5., Csíkszereda, 530140, Harghita megye.

I. A HATÁLYOS ROMÁN SZABÁLYOZÁS

1. *Románia Alkotmánya (Constituția României, republicată, cu modificările și completările ulterioare)*⁵

„6. szakasz – Az identitáshoz való jog

(1) Az állam elismeri és garantálja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megtartásához, fejlesztéséhez és kifejezéséhez.

(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek identitásának megtartását, fejlesztését és kifejezését célzó állami védőintézkedéseknek a többi román állampolgárhoz viszonyítva meg kell felelniük az egyenlőség és a megkülönböztetéstől való mentesség elveinek.”

„ART. 6

Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.”

2. *A helyi közigazgatásról szóló törvény (Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare)*⁶

a) A közigazgatási hatóságok és az állampolgárok közötti kapcsolat:

„19. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a lakosság több mint 20 százaléka nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgár, a helyi közigazgatási hatóságoknak, alárendelt közigazgatási szerveknek, valamint a dekoncentrált közszolgálatoknak biztosítaniuk kell az anyanyelv használatát is a

⁵ Románia Alkotmánya, újraközzétették Románia Hivatalos Közlönyének 188. számában, 2003. november 3-án, a Monitorul Oficial al României hivatalos magyar fordításában.

⁶ 2001. évi 215. törvény a helyi közigazgatásról, újraközzétették Románia Hivatalos Közlönyének 46. számában, 2003. július 13-án, a Monitorul Oficial al României hivatalos magyar fordításában. A gyűjteményben szereplő magyar szöveg a törvény hivatalos fordítása.

velük fenntartott kapcsolatokban, az Alkotmány, e törvény és a Románia által részes félként aláírt nemzetközi szerződések előírásainak megfelelően.”

„ART. 19

În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte.”

b) A képviselő-testület ülésével és a napirenddel kapcsolatban:

„39. cikk. – (1) A helyi tanács havonta rendes ülésre ül össze, a polgármester összehívására.

(2) A helyi tanács rendkívüli ülésre is összeülhet a polgármester, vagy a tanácsstagok legalább egyharmadának kérésére.

(3) A helyi tanács rendes ülésre legalább öt nappal, rendkívüli ülésre pedig legalább három nappal előbb írásban hívandó össze, a területi közigazgatási egység titkára révén. Az összehívó közlésekor a helyi tanácsosok rendelkezésre bocsátják a napirenden szereplő anyagokat is.

(4) Kényszerhelyzetben vagy a község, a város vagy a municípium lakosainak érdekét szolgáló, kivételesen sürgős esetekben, illetve a helyi tanács szervezeti és működési szabályzatával megállapított egyéb helyzetekben a helyi tanács azonnal összehívható.

(5) Az ülésre való meghívóban fel kell tüntetni az ülés időpontját, helyszínét és napirendjét.

(6) A helyi tanács ülésének napirendje a tömegtájékoztatási eszközök vagy bármely más hirdetési eszköz révén a község vagy a város lakosainak tudomására hozandó.”

(7) Azokban a községekben vagy városokban, amelyekben a lakosság több mint 20 százaléka valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgár, a napirend köztudomására hozandó az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is.

(8) Minden esetben az ülés jegyzőkönyvbe foglalandó.”

„ART. 39

(1) Consiliul local se întrunește în ședințe ordinare, lunar, la convocarea primarului.

(2) Consiliul local se poate întruni și în ședințe extraordinare, la cererea primarului sau a cel puțin unei treimi din numărul membrilor consiliului.

(3) Convocarea consiliului local se face în scris, prin intermediul secretarului unității administrativ-teritoriale, cu cel puțin 5 zile înainte de ședințelor ordinare sau cu cel puțin 3 zile înainte de ședințele extraordinare. Odată cu notificarea convocării, sunt puse la dispoziție consilierilor locali materialele înscrise pe ordinea de zi.

(4) În caz de forță majoră și de maximă urgență pentru rezolvarea intereselor locuitorilor comunei, orașului sau municipiului sau în alte situații stabilite de regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local, convocarea consiliului local se poate face de îndată.

(5) În invitația la ședință se vor preciza data, ora, locul desfășurării și ordinea de zi a acesteia.

(6) Ordinea de zi a ședinței consiliului local se aduce la cunoștință locuitorilor comunei sau ai orașului prin mass-media sau prin orice alt mijloc de publicitate.

(7) În comunele sau orașele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.

(8) În toate cazurile convocarea se consemnează în procesul-verbal al ședinței.”

„ 42. cikk. – (1) A helyi tanács ülési nyilvánosak.

(2) Az ülések munkálatai román nyelven folynak. Azokban a helyi tanácsokban, amelyekben a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó helyi tanácsosok az összlétszám legalább egyötödét képezik, az üléseken az anyanyelv is használható. Ebben az esetben a polgármester gondoskodik a román nyelvre való fordítás biztosításáról. Minden esetben a tanácsülések dokumentumai román nyelven szerkesztendőek. ”

„ART. 42

(1) Ședințele consiliului local sunt publice.

(2) Lucrările ședințelor se desfășoară în limba română. În consiliile locale în care consilierii locali aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin o cincime din numărul total, la ședințele de consiliu se poate folosi și limba maternă. În aceste cazuri se va asigura, prin grija primarului, traducerea în limba română. În toate cazurile, documentele ședințelor de consiliu se întocmesc în limba română.”

„94. cikk. – (1) A megyei tanács havonta ül össze rendes ülésekre, a megyei tanács elnökének összehívására.

[...]

(8) Azokban a megyékben, amelyekben a lakosság több mint 20 százalékát valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok alkotják, a napirend köztudomásra hozandó az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is.”

„ART. 94

(1) Consiliul județean se întrunește în ședință ordinară în fiecare lună, la convocarea președintelui consiliului județean.

[...]

(8) În județele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.”

c) A közigazgatási aktusok közzétételével és közlésével kapcsolatban:

„50. cikk. - Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a lakosság több mint 20 százaléka valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgár, a szabályozó jellegű határozatok az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is köztudomásra hozandók, az egyéni jellegűek pedig kérésre anyanyelven is közzelendők.

„ ART. 50

În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor hotărârile cu caracter normativ se aduc la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, iar cele cu caracter individual se comunică, la cerere, și în limba maternă.”

d) Az állampolgárokkal való kapcsolat, a közérdekű információkhoz való hozzáférés, valamint a helység- és intézménynevek feliratozása tekintetében:

„76. cikk. – (1) A polgárok és a helyi közigazgatási hatóságok közötti kapcsolatokban a román nyelv használandó.

(2) Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a lakosság több mint 20 százaléka valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgár, az illetők – a helyi közigazgatási hatóságokkal, a szakapparátussal és a helyi tanács alárendelt szervezeteivel fennálló kapcsolatokban – anyanyelvükön is fordulhatnak azokhoz, élőszóval vagy írásban, és a választ mind román nyelven, mind pedig anyanyelvükön kapják meg.

(3) A (2) bekezdésben említett feltételek között a közönségkapcsolati feladatokkal kapcsolatos tisztségekbe az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvét ismerő személyek is besorolandók.

(4) A helyi közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a helységek és a fennhatóságuk alatt lévő intézmények nevének, valamint a közérdekű hirdetéseknek az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok nyelvén való feliratozását illetve kifüggesztését is, a (2) bekezdésben előírt feltételek között.

(5) A hivatalos okiratok kötelezően román nyelven készíthetők.”

„ ART. 76

(1) În raporturile dintre cetățeni și autoritățile administrației publice locale se folosește limba română.

(2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în raporturile lor cu autoritățile administrației publice locale, cu aparatul de specialitate și organele subordonate consiliului local, aceștia se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă și vor primi răspunsul atât în limba română, cât și în limba maternă.

(3) În condițiile prevăzute la alin. (2), în posturile care au atribuții privind relații cu publicul vor fi încadrate și persoane care cunosc limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.

(4) Autoritățile administrației publice locale vor asigura inscripționarea denumirii localităților și a instituțiilor publice de sub autoritatea lor, precum și afișarea anunțurilor de interes public și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, în condițiile prevăzute la alin. (2).

(5) Actele oficiale se întocmesc în mod obligatoriu în limba română.”

e) Amennyiben a kisebbséghez tartozók aránya a törvény hatályba lépése után 20% alá csökken:

„131. cikk. – A 19. cikk, a 39. cikk (7) bekezdésének és a 76. cikk (2) – (4) bekezdésének előírásai akkor is alkalmazhatók, ha különféle okokból e törvény hatályba lépését követően a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok aránya a 19. cikkben előírt alá csökken.”

„ART. 131

Prevederile art. 19, art. 39 alin. (7) și ale art. 76 alin. (2) - (4) sunt aplicabile și în cazul în care, din diferite motive, după intrarea în vigoare a prezentei legi, ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale scade sub procentul prevăzut la art. 19.”

3. *A kormánymegbízottról és a kormánymegbízotti jogintézményről szóló törvény (Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului, republicată, cu modificările și completările ulterioare)*

A törvény szerint a prefektus hatáskörébe tartozik biztosítani, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok a dekoncentrált közszolgálatokkal való viszonyukban használhassák anyanyelvüket azokban a területi-közigazgatási egységekben, ahol a kisebbséghez tartozók aránya a 20%-ot meghaladja.

„ART. 19

(1) În calitate de reprezentant al Guvernului, prefectul îndeplinește următoarele atribuții principale:

[...]

m) asigură folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20%.”

4. *A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény (Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare)*

Azokban a területi-közigazgatási egységekben, ahol valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személyek aránya a 20%-ot meghaladja, egyes köztisztviselők, az olyan közszolgálatokból, amelyeknek közvetlen kapcsolata van az állampolgárokkal, ismerni fogják az adott kisebbség nyelvét is.

„ART. 108

În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând unei minorități naționale dețin o pondere de peste 20% unii funcționari publici din serviciile care au contacte direct cu cetățenii vor cunoaște și limba minorității naționale respective.”

(Azonos rendelkezést találunk a Köztisztviselők előmeneteléről szóló 611/2008 sz. kormányhatározat 20. cikkének (3) bekezdésében)

5. *Kormányhatározat a kisebbséghez tartozók nyelvhasználati jogáról a közigazgatásban (Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001 pentru aprobarea Normelor de aplicare a dispozițiilor privitoare la dreptul cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a folosi limba maternă în administrația publică locală, cuprinse în Legea administrației publice locale nr. 215/2001)*

Ennek a kormányhatározatnak az 1. sz. mellékletében találjuk a helyi közigazgatási törvényben foglaltak végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket; a kormányhatározat további mellékletei a települések kisebbségi nyelven való megnevezéseit tartalmazzák.

Az 1. sz. melléklet rendelkezései az alábbiakban találhatóak.

“ANEXA 1

NORME de aplicare a dispozițiilor privitoare la dreptul cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a folosi limba maternă în administrația publică locală, cuprinse în Legea administrației publice locale nr. 215/2001.

CAP. 1

Dispoziții generale

ART. 1

Cetățenii aparținând unei minorități naționale, care au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor dintr-o unitate administrativ-teritorială, au dreptul de a folosi limba maternă în raporturile cu autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu prevederile Legii administrației publice locale nr. 215/2001, cu modificările ulterioare, ale Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, ratificată de România prin Legea nr. 33/1995, ale altor convenții și tratate internaționale la care România este parte, precum și ale prezentelor norme.

ART. 2

(1) În raporturile cu autoritățile administrației publice locale cetățenii aparținând unei minorități naționale din unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor au dreptul să li se aducă la cunoștință, în limba maternă, ordinea de zi a ședințelor consiliului local sau județean, precum și hotărârile adoptate de acestea.

(2) În condițiile prevăzute la alin. (1) cetățenii aparținând unei minorități naționale au dreptul să se adreseze autorităților administrației publice locale și aparatului propriu al consiliilor locale și județene, oral sau în scris, și în limba

maternă, precum și de a primi răspuns atât în limba română, cât și în limba maternă.

ART. 3

În consiliile locale sau județene în care consilierii aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin o treime din numărul total, la ședințele de consiliu se poate folosi și limba maternă.

ART. 4

(1) În localitățile în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor se va asigura inscripționarea denumirii localității și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.

(2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor autoritățile administrației publice locale vor asigura inscripționarea denumirii instituțiilor publice de sub autoritatea lor, precum și afișarea anunțurilor de interes public și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, în condițiile legii.

CAP. 2

Dispoziții speciale

ART. 5

(1) În vederea asigurării participării cetățenilor prevăzuți la [art. 1](#) la dezbaterile problemelor colectivității locale, ordinea de zi a ședinței consiliului local sau județean se aduce la cunoștință publică prin mass-media sau prin orice alt mijloc de publicitate și în limba lor maternă.

(2) În acest scop, primarii, respectiv, președinții consiliilor județene, vor asigura traducerea în limba maternă a minorității naționale a ordinii de zi, iar aceasta va fi adusă la cunoștință publică prin grija secretarului, respectiv a secretarului general al unității administrativ-teritoriale, prin aceleași mijloace și în același termen cu cele ale difuzării în limba română.

(3) Aducerea la cunoștință publică, în limba maternă, a ordinii de zi a ședinței consiliului local sau județean se consemnează în procesul-verbal al ședinței, iar în dosarul de ședință se vor atașa actele doveditoare, inclusiv ordinea de zi în limba oficială și în versiunea tradusă în limba maternă.

ART. 6

(1) În consiliile locale sau județene în care consilierii aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin o treime din numărul total al consilierilor în funcție, la lucrările ședințelor ordinare și extraordinare ale consiliului se poate folosi și

limba maternă. În toate cazurile documentele ședințelor consiliului local sau județean se întocmesc în limba română, limba oficială a statului.

(2) În astfel de cazuri primarii și președinții consiliilor județene au obligația să asigure traducerea integrală și concomitentă a dezbaterilor în limba română. Traducerea va fi realizată de persoane care cunosc bine și foarte bine atât limba română, cât și limba maternă a minorității respective. În cazuri excepționale, dacă traducerea nu poate fi realizată datorită lipsei traducătorului și acesta nu poate fi înlocuit cu o altă persoană în măsură să asigure traducerea, lucrările ședinței consiliului local sau județean se vor desfășura în limba română. Dacă situația se repetă și la ședința următoare, lucrările acesteia vor fi amânate. După o a treia amânare devin aplicabile prevederile [art. 58](#) din Legea nr. 215/2001.

(3) Potrivit legii documentele ședințelor consiliului local sau județean se vor întocmi numai în limba română, limba oficială a statului. Procesul-verbal al ședinței se va redacta direct în limba română, pe baza traducerii din timpul ședinței.

(4) Proiectele de hotărâri ale consiliului local sau județean și celelalte documente supuse dezbaterii și aprobării acestuia vor fi redactate, în toate cazurile, în limba română și vor fi însoțite de traducerea în limba maternă a minorității îndreptățite.

(5) Textele finale ale hotărârilor și celorlalte documente supuse deliberării și aprobării consiliului local sau județean vor fi redactate în limba română și vor fi traduse în limba minorității naționale.

(6) Folosirea limbii materne la lucrările ședinței consiliului local sau județean se consemnează, în toate cazurile, în procesul-verbal al ședinței.

ART. 7

(1) Secretarul, respectiv secretarul general al unității administrativ-teritoriale, este obligat să ia toate măsurile tehnice și de orice altă natură pentru a asigura aducerea la cunoștință publică a hotărârilor cu caracter normativ ale consiliului local sau județean, precum și comunicarea către cetățenii prevăzuți la [art. 1](#) a hotărârilor cu caracter individual și în limba maternă a acestora, dacă s-a făcut o solicitare scrisă în acest sens.

(2) Aducerea la cunoștință publică, în limba maternă, a hotărârilor cu caracter normativ ale consiliului local sau județean, precum și comunicarea către cetățenii prevăzuți la [art. 1](#) a hotărârilor cu caracter individual și în limba maternă a acestora se realizează prin aceleași mijloace și în același termen cu cele ale difuzării în limba română.

ART. 8

(1) Cetățenii prevăzuți la [art. 1](#) au dreptul să se adreseze, oral sau în scris, autorităților administrației publice locale și aparatului propriu al acestora și în limba maternă.

(2) Autoritățile administrației publice locale și aparatul propriu de specialitate au obligația să răspundă solicitărilor atât în limba română, cât și în limba maternă. Actele oficiale se întocmesc în mod obligatoriu în limba română.

ART. 9

(1) La ceremoniile oficiale organizate de autoritățile administrației publice locale se va folosi limba română, limba oficială a statului. În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, la astfel de ceremonii, alături de limba română, se poate folosi și limba minorității respective.

(2) Oficierea căsătoriilor se face de către ofițerul de stare civilă în limba română. Ceremonia se poate desfășura, la cerere, și în limba maternă a persoanelor care urmează să se căsătorească, dacă ofițerul de stare civilă cunoaște limba respectivă.

(3) Actele și certificatele de stare civilă se vor redacta numai în limba română.

ART. 10

(1) Modul de inscripționare a denumirii unor localități în limba maternă a cetățenilor aparținând minorităților este prevăzut în [anexele nr. 1/1 - 1/23](#).

(2) Inscripționarea în limba maternă a denumirii unor localități are caracter informativ, neputând fi folosită în corespondența sau în documentele oficiale.

ART. 11

(1) Inscripționarea în limba maternă a denumirii unor localități în care cetățenii aparținând unei minorități au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor se face pe aceeași tăbliță indicatoare, sub denumirea în limba română, folosindu-se aceleași caractere, mărimi de litere și culori, potrivit [anexei nr. 2](#). Inscripționarea se face atât pe indicatoarele rutiere de intrare, cât și pe cele de ieșire din localitate.

(2) Confecționarea tăblițelor indicatoare se realizează prin grija primarilor, costul acestora fiind suportat din bugetele locale.

ART. 12

Inscripționarea în limba maternă a denumirii instituțiilor publice de sub autoritatea consiliilor locale sau județene se face printr-o tăbliță similară ca dimensiune, caracter, mărime a literelor și culori cu cea inscripționată în limba română. Tăblița se va amplasa sub tăblița care conține denumirea oficială în limba română.

ART. 13

Montarea tăblițelor prevăzute la [art. 11](#) și [12](#) se face în termen de cel mult 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentelor norme.

CAP. 3

Dispoziții finale

ART. 14

Ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale, prevăzută la [art. 1](#), se stabilește pe baza datelor recensământului populației organizat potrivit legii.

ART. 15

În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în cadrul aparatului propriu al consiliilor locale sau județene, în compartimentele care au atribuții privind relații cu publicul vor fi încadrate și persoane care cunosc limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective. Angajarea se face prin concurs organizat în condițiile legii.

ART. 16

(1) Traducerea din limba română în limba maternă a documentelor, precum și a lucrărilor ședințelor consiliului local sau județean se asigură prin grija primarului, respectiv a președintelui consiliului județean.

(2) Traducerea se realizează de către funcționarii prevăzuți la [art. 15](#), precum și, după caz, de către colaboratori externi.

ART. 17

Cheltuielile efectuate de autoritățile administrației publice locale pentru asigurarea aplicării dispozițiilor prezentelor norme se suportă de la bugetele locale ale comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor, după caz.

ART. 18

(1) Constituie contravenții următoarele fapte, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:

a) refuzul de a traduce în limba maternă ordinea de zi și hotărârile consiliului local sau județean și de a le aduce la cunoștință publică și în varianta tradusă, precum și refuzul de a comunica răspunsurile și în limba maternă a solicitantului, potrivit prevederilor [art. 2](#) alin. (2);

b) neîntocmirea documentelor originale ale ședințelor consiliului local sau județean în limba oficială a statului;

c) refuzul de a traduce în limba română lucrările consiliului local sau județean ori continuarea desfășurării acestora în limba minorității naționale, deși nu este asigurată traducerea în limba română;

d) nerespectarea prevederilor [art. 6](#) alin. (1) privitoare la folosirea limbii materne la lucrările consiliului local sau județean;

e) nerespectarea termenului prevăzut la [art. 13](#);

f) redactarea actelor și certificatelor de stare civilă în altă limbă decât limba română;

g) inscripționarea altor denumiri decât cele prevăzute în [anexele nr. 1/1 - 1/23](#), precum și inscripționarea acestora în altă formă decât cea prevăzută în [anexa nr. 2](#);

h) folosirea denumirilor de localități prevăzute în [anexele nr. 1/1 - 1/23](#) în corespondența sau în documentele oficiale.

(2) Contravențiile prevăzute la alin. (1) lit. a) - d) se sancționează cu amendă de la 5.000.000 lei la 15.000.000 lei, iar cele prevăzute la lit. e) - h), cu amendă de la 25.000.000 lei la 50.000.000 lei.

(3) Constatarea contravenției și aplicarea amenzii se fac de către persoane împuternicite de ministrul administrației publice, de către prefect sau împuterniciții acestuia și se aplică primarului, președintelui consiliului județean, secretarului, respectiv secretarului general al unității administrativ-teritoriale, după caz.

(4) Contravențiilor prevăzute la alin. (1) li se aplică în mod corespunzător dispozițiile [Ordonanței Guvernului nr. 2/2001](#) privind regimul juridic al contravențiilor.”

6. *A kisebbséghez tartozók státusára, más jogaira vonatkozó általános nemzeti szabályozás; azon állami szervek, amelyekhez jogsértés esetén fordulni lehet.*

a) A hátrányos megkülönböztetés megelőzéséről és szankcionálásáról szóló 137/2000 kormányrendelet (Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările și completările ulterioare)

Ez a jogszabály definiálja a hátrányos megkülönböztetés fogalmát, (külön említve a közvetett és közvetlen diszkriminációt) és több más tényező mellett a *nemzetiségi, nyelvi, és etnikai alapon történő diszkriminációt* is szankcionálja. A hátrányos megkülönböztetés jogszabályban nevesített esetei szabálysértésnek minősülnek.

A sértett személyek a Diszkriminációellenes Tanácshoz fordulhatnak (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării).

b) Az Országgyűlési biztos intézményéről szóló 35/1997 sz. törvény (Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.)

Az országgyűlési biztos feladata az állampolgárok jogainak védelme a hatóságokkal való viszonyuk körében. A hatóság által jogaiban vagy szabadságaiban sértett személy kérelemmel fordulhat az országgyűlési biztoshoz, amelynek nyomán a biztos felhívhatja a jogsértő hatóságot az adott közigazgatási aktus visszavonására, módosítására, és az okozott kár megtérítésére.

Az országgyűlési biztosnak négy helyettese van. Ezek egyikének a szakterülete a *nemzeti kisebbségekkel* kapcsolatos ügyeket is magában foglalja.

c) Oktatási törvény (Legea învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare)

Az oktatási törvény rendelkezései a nemzeti kisebbséghez tartozók anyanyelven való tanulásáról:

„Art. 8. (1) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. Acesta se desfășoară, în condițiile prezentei legi, și în limbile minorităților naționale, precum și în limbi de circulație internațională.

(2) În fiecare localitate se organizează și funcționează unități de învățământ sau formațiuni de studiu cu limba de predare română și, după caz, cu predarea în limbile minorităților naționale ori se asigură școlarizarea în limba maternă în cea mai apropiată localitate în care este posibil.”

„CAP. 12

Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale

ART. 118

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă la toate nivelurile și formele de învățământ, precum și la tipurile de învățământ pentru care există o cerere suficientă, în condițiile legii.

ART. 119

(1) În funcție de necesitățile locale se pot organiza, la cerere și în condițiile legii, grupe, clase, secții sau școli cu predarea în limbile minorităților naționale.

(2) Prevederile alin. (1) se vor aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale și predării în această limbă.

ART. 120

(1) Disciplina Limba română se predă în învățământul primar după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul gimnazial disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română și manuale specifice. În învățământul liceal disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română.

(2) În învățământul primar cu predare în limbile minorităților naționale Istoria românilor și Geografia României se predau în aceste limbi după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română, cu obligația transcrierii și însușirii toponomiei și a numelor proprii românești în limba română. În învățământul gimnazial și liceal Istoria românilor și Geografia României se predau în limba română, după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română. Examinarea la Istoria românilor și Geografia României se face în limba de predare a acestora.

(3) În programele și manualele de istorie universală și de istorie a românilor se vor reflecta istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial se introduce, la cerere, ca disciplină de studiu, Istoria și tradițiile minorităților naționale, cu predare în limba maternă. Programele analitice și manualele la această disciplină sunt aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.

ART. 121

Elevilor aparținând minorităților naționale, care frecventează unități de învățământ cu predare în limba română, li se asigură, la cerere și în condițiile legii, ca disciplină de studiu, limba și literatura maternă, precum și istoria și tradițiile minorității naționale respective.

ART. 122

În învățământul de stat din școlile de arte și meserii și anul de completare, precum și în învățământul liceal și postliceal de specialitate, în care, la cerere și în condițiile legii, predarea se face în limba maternă la disciplinele de specialitate, este obligatorie însușirea terminologiei de specialitate și în limba română.

ART. 123

(1) În cadrul instituțiilor de învățământ universitar de stat se pot organiza, în condițiile legii, la cerere, grupe, secții, colegii și facultăți cu predare în limbile minorităților naționale. În acest caz se va asigura însușirea terminologiei de specialitate în limba română. La cerere și prin lege se pot înființa instituții de învățământ superior multicultural. Limbile de predare în aceste instituții de învățământ superior se stabilesc în cadrul legii de înființare.

(2) Se recunoaște dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a înființa și de a administra propriile instituții de învățământ superior particulare, conform legii.

(3) Se încurajează instituțiile de învățământ superior cu structuri și activități multiculturale pentru promovarea conviețuirii interetnice armonioase și a integrării la nivel național și european.

(4) La toate formele de învățământ în limba română sau în limbile minorităților naționale se poate înscrie și pregăti orice cetățean român, indiferent de limba sa maternă și de limba în care a urmat studiile anterioare.

ART. 124

În învățământul de toate gradele și nivelurile probele de admitere și probele examenelor de absolvire pot fi susținute în limba în care au fost studiate disciplinele respective, în condițiile legii.

ART. 125

Ministerul Educației și Cercetării asigură, în limba de predare, pregătirea și perfecționarea personalului didactic, precum și manuale școlare și alte materiale didactice.

ART. 126

În conducerea unităților și a instituțiilor de învățământ în care există grupe, clase sau secții cu predare în limbile minorităților naționale se asigură o reprezentare proporțională a cadrelor didactice din rândul minorităților, cu respectarea competenței profesionale.”

d) **Más jogszabályok**

Az említettekén kívül még a kisebbséghez tartozók jogait érintik a következő jogszabályok:

- *Hotărârea Guvernului nr. 881/1998 pentru declararea zilei de 18 decembrie Ziua Minorităților Naționale din România;*
- *Ordonanța Guvernului nr. 121/2000 privind înființarea Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale;*
- *Hotărârea Guvernului nr. 589/2001 privind înființarea Consiliului Minorităților Naționale;*
- *Hotărârea Guvernului nr. 111/2005 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru Relații Interetnice, cu modificările și completările ulterioare;*
- *Hotărârea Guvernului nr. 893/2007 privind organizarea și funcționarea Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale;*

- *Hotărârea Guvernului nr. 137/2008 pentru aprobarea Protocolului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare în vederea sprijinirii cercetării în domeniul minorităților naționale, semnat la Sibiu la 14 noiembrie 2007.*

II. NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK A KISEBBSÉGVÉDELEM ÉS A KISEBBSÉGI NYELVHASZNÁLAT KÖRÉBEN

A. MULTILATERÁLIS EGYEZMÉNYEK

1. POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA

Hivatalos megnevezése: **International Covenant on Civil and Political Rights**; New York, 16 December 1966.⁷

Létrejött: Egyesült Nemzetek Szervezete; No. 14668.

Aláírásra megnyílt: 19.12.1966. Hatályba lépett: 23.03.1976.

Románia ratifikálta: 09.12.1974. Hatályba lépett: 23.03.1976.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal: Decret nr. 212/1974 pentru ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat în Buletinul Oficial nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

Az alábbiakban az Egyezségokmány hivatalos magyar fordításából következnek a kisebbségi jogok szempontjából releváns részek.

“II. RÉSZ

2. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési, vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.
2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy alkotmányos eljárásukkal és az Egyezségokmány rendelkezéseivel összhangban gondoskodnak olyan törvényhozási vagy egyéb intézkedések meghozataláról, amelyek az Egyezségokmányban elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek, amennyiben ilyenek még nem volnának hatályban.
3. Az Egyezségokmányban részes minden állam kötelezi magát annak biztosítására, hogy

⁷ Hivatalos honlap:

http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=UNTSO&tabid=2&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en

http://www.menszt.hu/informaciok/emberi_jogok/egyezsegokmany_ii

- a. minden olyan személy, akinek az Egyezségokmányban elismert jogai vagy szabadságai sérelmet szenvednek, hatékony jogorvoslattal élhessen akkor is, ha a jogok megsértését hivatalos minőségben eljáró személyek követték el;
- b. a jogorvoslattal élő személy jogai tekintetében az illetékes bírói, államigazgatási vagy törvényhozó hatóság vagy az állam jogrendszere szerint illetékes más hatóság határozzon, és fejlessze a bírói jogorvoslat lehetőségeit;
- c. az illetékes hatóságok a helytállónak elismert jogorvoslatnak érvényt szerezzenek.”

“26. cikk

A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítania bármilyen megkülönböztetés ellen, mint amilyen például a faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy más helyzet alapján történő megkülönböztetés.

27. cikk

Olyan államokban, ahol a nemzeti, vallási vagy nyelvi kisebbségek élnek, az ilyen kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival együttesen saját kultúrájuk legyen, hogy saját vallásukat vallják és gyakorolják, vagy hogy saját nyelvüket használják.”

2. GAZDASÁGI, KULTURÁLIS, SZOCIÁLIS JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA

*Hivatalos megnevezése: International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights ; New York, 16 December 1966.*⁸

Létrejött: Egyesült Nemzetek Szervezete; No. 14531.

Aláírásra megnyílt: 19.12.1966. Hatályba lépett: 03.01.1976.

Románia ratifikálta: 09.12.1974. Hatályba lépett: 03.01.1976.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal: Decret nr. 212/1974 pentru ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat în Buletinul Oficial nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

Az alábbiakban az Egyezségokmány hivatalos magyar fordításából következnek a kisebbségi jogok szempontjából releváns részek.

„II. RÉSZ

2. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes valamennyi állam kötelezi magát arra, hogy - különösen gazdasági és technikai téren - mind saját erejéből, mind pedig a nemzetközi segítségnyújtás és együttműködés útján a rendelkezésre álló valamennyi erőforrás igénybevételeivel, minden megfelelő eszközzel, ideértve különösen a jogszabályi intézkedéseket, fokozatosan biztosítja az Egyezségokmányban elismert jogok teljes gyakorlását.
2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy biztosítják az Egyezségokmányban rögzített jogoknak fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, születésre, vagy minden egyéb helyzetre tekintet nélkül való gyakorlását.”

Az Egyezségokmányban rögzített jogok: munkához, igazságos és kedvező munkafeltételekhez való jog, szakszervezetben való részvétel joga, szociális biztonsághoz való jog, a megfelelő életszínvonalhoz, a testi és lelki egészséghez való jog, a művelődéshez, a kulturális életben való részvételhez való jog, stb.

⁸ Hivatalos honlap:

http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-3&chapter=4&lang=en

http://www.menszt.hu/informaciok/emberi_jogok/egyezségokmány_i

B. REGIONÁLIS EGYEZMÉNYEK

1. EGYEZMÉNY AZ EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGOK VÉDELMEÉRŐL (EMBERI JOGOK EURÓPAI EGYEZMÉNYE)

Hivatalos megnevezése: **Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms**⁹

Létrejött: Európa Tanács; ETS No. 005.

Aláírásra megnyílt: 04.11.1950. Hatályba lépett: 03.09.1953.

Románia ratifikálta: 20.06.1994. Hatályba lépett: 20.06.1994.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal:

Decret nr. 40/1994 privind aprobarea și supunerea spre ratificare Parlamentului a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a protocoalelor adiționale la aceasta convenție, publicat în Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994

Az alábbiakban idézzük az Egyezmény 11. jegyzőkönyv szerint egységes szerkezetbe foglalt szövegének hivatalos magyar fordításából. Külön kiemeljük, hogy a megkülönböztetés alapjául szolgáló tényezők között – habár ez a felsorolás nem taxatív-szerepel a nemzeti kisebbséghez tartozás is.

„14. Cikk

Megkülönböztetés tilalma

A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

⁹ Hivatalos honlapja:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=005&CM=8&DF=25/09/2009&CL=ENG>

2. TIZENKETTEDIK KIEGÉSZÍTŐ JEGYZŐKÖNYV AZ EMBERI JOGOK ÉS ALAPVETŐ SZABADSÁGJOGOK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ EGYEZMÉNYHEZ

*Hivatalos megnevezése: Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*¹⁰

Létrejött: Európa Tanács; CETS No. 117.

Aláírásra megnyílt: 04.11.2000. Hatályba lépett: 01.04.2005.

Románia ratifikálta: 17.07.2006. Hatályba lépett: 01.11.2006.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal:

Decret nr. 178/ 2006 privind supunerea spre ratificare Parlamentului a Protocolului nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptat la Roma la 4 noiembrie 2000, publicat în Monitorul Oficial nr. 164 din 21 februarie 2006.

Ez a kiegészítő jegyzőkönyv egy fontos előrelépés a megkülönböztetés elleni nemzetközi küzdelemben. Az Egyezmény eredeti szövegéhez képest ugyanis jelentős többletkötelezettséget hárít a résztvevő államokra: nemcsak az Egyezményben meghatározott, hanem a „törvényben”, azaz az adott állam nemzeti jogszabályaiban biztosított jogok élvezetét kell megkülönböztetés nélkül garantálni. Emellett külön nevesíti a hatóság által alkalmazott megkülönböztetés tilalmát. Ezt a kiegészítő jegyzőkönyvet csak 17 állam ratifikálta, szemben az Egyezménnyel, amelyet 47, azaz minden tagállam ratifikált. Az említett cikkek az alábbiakban következnek, hivatalos fordításban.

„1. Cikk

A megkülönböztetés általános tilalma

1. A törvényben meghatározott jogok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.
2. Hatóság senki ellen nem alkalmazhat megkülönböztetést semmilyen, például az 1. bekezdésben említett alapon.”

¹⁰ Hivatalos honlapja:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=177&CM=8&DF=25/09/2009&CL=ENG>

3. KOPPENHÁGAI DOKUMENTUM, PÁRIZSI CHARTA AZ ÚJ EURÓPÁÉRT, OSLÓI AJÁNLÁSOK (EURÓPAI BIZTONSÁGI ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZERVEZET)

3.1. Koppenhágai Dokumentum

A koppenhágai dokumentum az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet keretei között 1990-ben tartott koppenhágai értekezlet záródokumentumaként született meg.

A hivatalos megnevezése: Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE¹¹.

Sem ez a dokumentum, sem a Párizsi Charta nem minősül jogilag kötelező nemzetközi szerződésnek, inkább politikai kötelezettségvállalásnak tekinthetők. Ennek ellenére fontos róluk említést tenni, mert jelentős szerepük volt a későbbi kisebbségvédelmi tárgyú nemzetközi szerződések előkészítésében.

Az alábbiakban részletek következnek a koppenhágai dokumentumból.

„30. A résztvevő államok elismerik, hogy a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdések csak a joguralmon és a működő független bírósági rendszeren alapuló demokratikus politikai keretben oldhatók meg kielégítően. Ez a keret teljes körű tiszteletet biztosít az emberi jogok és alapvető szabadságok, az állampolgárok egyenlő jogai és státusza, törvényes érdekeik és törekvéseik szabad kifejezése, valamint azon jogi szabályok végrehajtása iránt, amelyek hatékonyan korlátozzák a kormányzati hatalommal, a politikai pluralizmussal és társadalmi intoleranciával való visszaélést.

Továbbá elismerik a nem-kormányzati szervezetek, beleértve a politikai pártok, szakszervezetek, emberi jogi szervezetek és vallási csoportok fontos szerepét a tolerancia, a kulturális változatosság előmozdításában és a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdések megoldásában.

Továbbá megerősítik, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartása - az egyetemesen elismert emberi jogok részeként - fontos tényező a résztvevő államokban a béke, az igazságosság, a stabilitás és a demokrácia szempontjából.

31. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van emberi jogaik és alapvető szabadságaik teljes körű és hatékony gyakorlásához bármilyen megkülönböztetés nélkül és a törvény előtti teljes egyenlőségben.

A résztvevő államok - ahol szükséges - különös intézkedéseket fogadnak el a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek az emberi jogok és alapvető szabadságok gyakorlása és élvezete terén a többi állampolgárral való teljes körű egyenlősége biztosítása céljából.

32. A nemzeti kisebbségekhez tartozás a személy egyéni választása, s az ilyen választásból semmilyen hátrány nem származhat.

¹¹ Hivatalos honlapja:

<http://www.osce.org/documents/>

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van, hogy szabadon kifejezzék, megőrizték és fejlesszék etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásukat, hogy az akaratuk elleni minden asszimilációs kísérlettől mentesen fenntartsák és fejlesszék kultúrájukat minden tekintetben. Joguk van különösen:

32.1. anyanyelvük szabad használatához a magánéletben és a közéletben;

32.2 saját oktatási, kulturális és vallási intézményeik, szervezeteik és egyesületeik felállításához és fenntartásához, amelyek a nemzeti törvényhozással összhangban önkéntes pénzügyi és egyéb hozzájárulásokra, valamint köztámogatásra tarthatnak igényt;

32.3. vallásuk hirdetéséhez és gyakorlásához, beleértve a vallási anyagok megszerzését, birtoklását és használatát, valamint hogy vallásos oktatási tevékenységüket anyanyelvükön folytassák;

32.4. akadálytalan kapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához az országon belül egymás között, valamint a határokon túl más országok állampolgáraival, akikkel közös etnikai vagy nemzeti származásban, kulturális örökségben vagy vallási hiedelemben osztoznak;

32.5. az információterjesztéshez, az információhoz jutáshoz és az információcseréhez anyanyelvükön;

32.6. országaikon belül szervezetek és egyesületek alakításához és fenntartásához, valamint a nemkormányközi nemzetközi szervezetekben való részvételhez.

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait egyénileg vagy csoportjuk más tagjaival közösen gyakorolhatják és élvezhetik. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára semmilyen hátrány nem származhat valamely ilyen jog gyakorlása vagy nem-gyakorlása miatt.

33. A résztvevő államok védik a területükön élő nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását és megteremtik ezen identitás előmozdításának feltételeit. Ebből a célból megteszik a szükséges intézkedéseket a megfelelő tanácskozások után, beleértve az ilyen kisebbségek szervezeteivel és egyesületeivel való kapcsolatokat, minden állam döntéshozatali eljárásainak megfelelően.

Bármely ilyen intézkedésnek összhangban kell lennie az egyenlőség és diszkriminációmentesség elveivel, az érintett résztvevő állam többi állampolgárára tekintettel.

34. A résztvevő államok arra törekednek, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek megfelelő lehetősége legyen az anyanyelvük oktatására illetve az anyanyelvükön történő oktatásra -függetlenül az érintett állam hivatalos nyelve vagy nyelvei megtanulásának szükségességétől -, valamint - ahol lehetséges és szükséges - anyanyelvük közhatóságok előtti használatára az alkalmazandó nemzeti törvényekkel összhangban.

Az oktatási intézményekben a történelem és kultúra tanítása szempontjából figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek történelmét és kultúráját is.

35. A résztvevő államok tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát a közügyekben való hatékony részvételhez, beleértve az ilyen kisebbségek identitásának védelmére és előmozdítására vonatkozó ügyekben való részvételt.

A résztvevő államok tudomásul veszik egyes nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásának védelme és feltételeinek megteremtése érdekében vállalt azon erőfeszítéseket, amelyek e célok elérésének egyik lehetséges eszközeként az ilyen kisebbségek speciális történelmi és területi körülményeinek megfelelő helyi vagy autonóm közigazgatás megteremtését célozzák, az érintett állam politikájának megfelelően.

36. A résztvevő államok elismerik a közöttük egyre növekvő alkotó együttműködés különös fontosságát a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdésekben. Az ilyen együttműködés arra törekszik, hogy előmozdítsa a kölcsönös megértést és bizalmat, a baráti és jószomszédi kapcsolatokat, a nemzetközi békét, biztonságot és igazságosságot. Minden résztvevő állam előmozdítja a kölcsönös tisztelet, megértés, együttműködés és szolidaritás légkörét a területén élő személyek között etnikai vagy nemzeti származás vagy vallás szerinti különbségtétel nélkül, valamint ösztönzi a problémáknak a jog uralma elvein alapuló párbeszéd általi megoldását.

37. Ezen elkötelezettségek egyike sem értelmezhető úgy, hogy az jogot adna az ENSZ Alapokmánya céljaival és elveivel, egyéb nemzetközi jogi kötelezettségekkel vagy a Záróokmány rendelkezéseivel ellentétes tevékenységben való részvételre vagy ilyen cselekmény végrehajtására, beleértve az államok területi integritásának elvét is.

38. A résztvevő államok a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmére és előmozdítására irányuló erőfeszítéseik során teljes körűen tiszteletben tartják kötelezettségvállalásaikat a létező emberi jogi egyezmények és egyéb idevágó nemzetközi okmányok alapján és megfontolják a megfelelő egyezményekhez történő csatlakozást, ha még nem tették volna meg, beleértve az egyének panaszjogáról rendelkezőket is.

39. A résztvevő államok szorosan együttműködnek az illetékes nemzetközi szervezetekben, amelyeknek tagjai, beleértve az Egyesült Nemzeteket és az esettől függően az Európai Tanácsot, szem előtt tartva azoknak a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdések tekintetében folyamatban lévő munkájukat.

Megvizsgálják egy szakértői tanácskozás összehívását a nemzeti kisebbségek kérdésének gondos megvitatása céljából.

40. A résztvevő államok világosan és egyöntetűen elítélik a totalitarizmust, a faji és etnikai gyűlöletet, az antiszemitizmust, az idegengyűlöletet és a megkülönböztetést bárki ellen is irányuljon, valamint a vallási és ideológiai alapon történő üldözést. Ebben az összefüggésben elismerik a roma népesség (cigányok) sajátos problémáit is.

Kinyilvánítják határozott szándékukat, hogy növelik az ezen jelenségek minden formája ellen irányuló erőfeszítéseket, s ezért:

40.1. hatékony intézkedéseket tesznek, beleértve az olyan alkotmányos rendszerüknek és nemzetközi kötelezettségeiknek megfelelő törvények elfogadását, amelyek szükségesek lehetnek, hogy védelmet biztosítsanak a személyek vagy csoportok elleni - nemzeti, faji, etnikai vagy vallási megkülönböztetésen, ellenségességen vagy gyűlöleten alapuló, beleértve az antiszemitizmust is - erőszakra történő felbujtást jelentő bármely cselekmény ellen;

40.2. elkötelezik magukat, hogy megfelelő és arányos intézkedéseket tesznek azon személyek vagy csoportok, valamint tulajdonuk védelmére, amelyek faji, etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk miatt megkülönböztetés, ellenségeskedés vagy erőszak fenyegetésének vagy ilyen cselekményeknek vannak kitéve;

40.3. alkotmányos rendszerüknek megfelelően hatékony intézkedéseket tesznek nemzeti, regionális és helyi szinten, hogy előmozdítsák a megértést és a toleranciát, különösen az oktatás, kultúra és tájékoztatás terén;

40.4. arra törekednek, hogy biztosítsák, az oktatási tárgyai magukban foglalják a faji előítélet és gyűlölet problémájára, valamint a különböző civilizációk és kultúrák tisztelésének fejlesztésére fordítandó különleges figyelmet;

40.5. elismerik az egyén hatékony jogorvoslatokhoz való jogát és erőfeszítéseket tesznek nemzeti törvényhozásukkal összhangban az érdekelt személyek és csoportok azon jogának elismerésére, hogy bármely megkülönböztetési cselekmény ellen, beleértve a faji jellegű és az idegengyűlöleten alapuló cselekményeket, panaszt kezdeményezzenek és az ilyen panaszt támogassák;

40.6. megfontolják a csatlakozást, amennyiben ezt még nem tették meg, azon nemzetközi okmányokhoz, amelyek a megkülönböztetés problémájára irányulnak, valamint biztosítják az ezekben foglalt kötelezettségek teljes körű teljesítését, beleértve az időszaki jelentések előterjesztésére vonatkozókat is;

40.7. megfontolják továbbá azon nemzetközi mechanizmusok elfogadását is, amelyek az államok és egyének számára megengedik a megkülönböztetéssel kapcsolatos bejelentések nemzetközi szervek elé terjesztését.

3.2. Párizsi Charta az Új Európáért

*Hivatalos megnevezése: Charter of Paris for a New Europe*¹²

Létrejött: Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (ma EBESZ);

Románia aláírta: 21.11.1990.

Kihirdették Romániában a következő jogszabállyal:

CARTA DE LA PARIS PENTRU O NOUĂ EUROPĂ din 21 noiembrie 1990, Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, publicat în Monitorul Oficial nr. 181 din 9 septembrie 1991.

Az alábbiakban részletek következnek a Charta szövegéből.

„EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS JOGÁLLAMISÁG

Vállaljuk, hogy kiépítjük, megszilárdítjuk és megerősítjük a demokráciát, mint a nemzeteinket kormányzó egyetlen rendszert. Ettől a szándéktól vezérelve a következőkhöz tartjuk magunkat:

Az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok valamennyi emberi lényt születésétől fogva megilletnek, azok elidegeníthetetlenek és a törvény által biztosítottak. Védelmük

¹² Hivatalos honlapja:

<http://www.osce.org/documents/>

és érvényesülésük elősegítése a kormányok elsőrendű felelőssége. Tiszteletben tartásuk lényeges biztosíték a túlzottan erős államhatalommal szemben. Betartásuk és teljes körű gyakorlásuk a szabadság, az igazságosság és a béke alapja.

A demokratikus kormány a szabad és tisztességes választások útján rendszeresen kifejezésre jutó népakaratra alapozódik. A demokrácia alapja az emberi személyiség tiszteletben tartása és a jog felsőbbbsége. A demokrácia a szólásszabadság, a társadalom valamennyi csoportja iránti tolerancia és minden személy esélyegyenlőségének legjobb biztosítója.

A demokrácia, a maga képviselői és plurális jellegével maga után vonja a választói testületnek való elszámoltathatóságot, a közhivatalok kötelezettségét a jog betartására és az igazságszolgáltatás pártatlanságát. Senki nem állhat a jog felett.

Kijelentjük, hogy megkülönböztetés nélkül minden egyénnek joga van:

a gondolat, a lelkiismeret és a vallás vagy a hit szabadságára,

a szólásszabadságra,

az egyesülésre és a békés gyülekezésre,

a mozgásszabadságra;

Senkit sem lehet:

önkényesen őrizetbe venni vagy letartóztatni, kínzásnak vagy más kegyetlen,

embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni;

Mindenkinek ugyancsak joga van:

ismernie jogait és azok szerint cselekednie,

szabad és tisztességes választásokon való részvételre,

a tisztességes és nyilvános tárgyalásra, amennyiben bűncselekmény elkövetésével vádolják,

a tulajdonra egyedül, illetve társulásban, valamint egyéni vállalkozás folytatására, gazdasági, szociális és kulturális jogainak élvezetére.

Megerősítjük azt, hogy a nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási

identitása védelmet élvez és a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van

szabadon kifejezni, megőrizni és fejleszteni ezen identitást megkülönböztetéstől mentesen és a törvény előtti teljes egyenlőség alapján.

Biztosítjuk, hogy mindenki hatékony-nemzeti vagy nemzetközi-orvoslathoz folyamodjék jogai bárminemű megsértése esetén.

Ezen irányelvek tiszteletben tartására alapozva fogunk az új Európa felépítésére törekedni.”

„EMBERI DIMENZIÓ

Kijelentjük, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása visszavonhatatlan kötelezettségünk. Teljes mértékben végrehajtjuk és fejlesztjük az EBEÉ emberi dimenzióra vonatkozó rendelkezéseit.

Az Emberi Dimenzióval Foglalkozó Konferencia Koppenhágai Találkozásának Dokumentumából kiindulva együttműködünk a demokratikus intézmények erősítésében és a jogállamiság elvei alkalmazásának előmozdításában. E célból elhatározzuk, hogy szakértői szemináriumot hívunk össze Oslóban 1991. november 4-től 15-ig.

Eltökélten arra, hogy előmozdítsuk a nemzeti kisebbségek gazdag hozzájárulását társadalmaink életéhez, vállaljuk, hogy tovább javítjuk helyzetüket. Megerősítjük mély meggyőződésünket, hogy a népeink közötti baráti kapcsolatok, valamint a béke, az igazságosság, a stabilitás és a demokrácia megköveteli, hogy a nemzeti kisebbségeketnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitása védelmet élvezzen és megteremtődjenek a feltételek identitásuk kiteljesedéséhez. Kijelentjük, hogy a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdéseket csak demokratikus politikai keretekben lehet kielégítően megoldani. Elismerjük továbbá, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait teljes mértékben tiszteletben kell tartani, mint az egyetemes emberi jogok részét.

Tudatában az erőteljesebb együttműködés és a nemzeti kisebbségek jobb védelme sürgető szükségességének elhatározzuk, hogy szakértői találkozót hívunk össze, melyre Genfben kerül sor 1991. július 1-től 19-ig.

Kifejezzük eltökéltségünket, hogy harcolni fogunk a faji és etnikai gyűlölet, az antiszemitizmus, az idegengyűlölet és az egyének megkülönböztetésének valamennyi formája, valamint a vallási és ideológiai alapon való üldöztetés ellen.”

3.3. A nemzeti kisebbségek nyelvi jogairól szóló osloji ajánlások

Ezt a dokumentumot az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Nemzeti Kisebbségi Főbiztosa fogalmazta meg. Ahogy a dokumentum címe is mutatja, nem kötelező jellegű előírásokat, hanem csupán ajánlásokat tartalmaz.¹³

„A NEMZETI KISEBBSÉGEK NYELVI JOGAIRÓL SZÓLÓ OSLOI AJÁNLÁSOK

NÉVHASZNÁLAT

- 1) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van saját személynevüket használni, hagyományaiknak és nyelvtani szabályainak megfelelően. Ezt a közigazgatási hatóságoknak hivatalosan el kell ismerniük és ennek megfelelően kell használniuk.
- 2) A fentiekhez hasonlóan, a névhasználatra vonatkozóan ugyanezt a jogot élvezik a jogi személyek, mint például a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által alapított közművelődési szervezetek és gazdasági társaságok.
- 3) Azokon a területeken, ahol jelentős számban élnek nemzeti kisebbséghez tartozó személyek, és ahol erre megfelelő igény mutatkozik, a közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a települések elnevezésének, az utcaneveknek és más közérdekű topográfiai jelzéseknek a kisebbségi nyelven történő feltüntetését is.

¹³ A teljes szöveg, az értelmező megjegyzésekkel együtt elérhető a következő címen:

<http://www.osce.org/hcnm/documents.html?lsi=true&limit=10&grp=45>. Lásd még: az oktatásügyre vonatkozó *hágai ajánlásokat, 1996 és a kisebbségek közéleti részvételére vonatkozó lundi ajánlásokat, 1999.*

VALLÁSGYAKORLÁS

4) A vallásgyakorlás során, egyénileg vagy másokkal közösen, minden személynek joga van a választása szerinti nyelvet (nyelveket) használni.

5) Azon családi jogállással kapcsolatos vallási események és szertartások esetén, *amelyek* jogi következményekkel is járnak, az állam igényelheti, hogy az ily módon készült bizonylatokat és dokumentumokat az állam hivatalos vagy nyelvein is kiállítsák. Az állam megkövetelheti, hogy a családi jogállással kapcsolatos nyilvántartásokat az egyházak az állam hivatalos nyelvén vagy nyelvein is vezessék.

KÖZÖSSÉGI ÉLET ÉS NEM KORMÁNYZATI SZERVEZETEK

6) Minden személynek, beleértve a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket is, joga van ahhoz, hogy saját nem kormányzati szervezeteket, társaságokat és intézményeket hozzon létre és működtessen. Ezek a létesítmények a választásuk szerinti nyelvet (nyelveket) használhatják. Az állam nyelvi alapon nem diszkriminálhatja ezeket a létesítményeket, és indokolatlanul nem korlátozhatja azon *jogukat*, hogy az állami költségvetésből, nemzetközi forrásokból vagy a magánszférából támogatáshoz jussanak.

7) Ha az állam aktív támogatásban részesíti - többek között – a társadalmi, kulturális és sporttevékenységeket, akkor e támogatás a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek hasonló tevékenységeit kell, hogy illesse. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nyelvén folytatott ilyen jellegű tevékenységek állami pénzügyi támogatásának nondiszkriminatív alapon kell történnie.

MÉDIA

8) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy saját nyelvű médiát hozzanak létre és tartsanak fenn. Az elektronikus média állami szabályozásának objektív és nem diszkriminatív feltételeken kell alapulnia, és nem szabad korlátoznia a kisebbségi jogokat.

9) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára a közszolgálati médiában saját nyelvükön sugárzott műsoridőt kell biztosítani. Mennyiségileg és minőségileg meg kell feleljen az illető kisebbség számarányának, népsűrűségének, valamint sajátos helyzetének és igényeinek.

10) Garantálni kell a közszolgálati és magánmédiák nemzeti kisebbségek nyelvén (nyelvein) sugárzott programjainak függetlenségét. A közszolgálati médiának a műsorösszeállítás tartalmát és beállítottságát felügyelő szerkesztőségei függetlenek kell, hogy legyenek, és tevékenységükbe be kell vonniuk nemzeti kisebbségekhez tartozó független személyeket is.

11) Nem szabad indokolatlanul *korlátozni* a külföldi média elérhetőségét. *A külföldi médiához való hozzáférés nem szolgáltatathat alapot arra*, hogy csökkentsék az adott állam közszolgálati médiája által sugárzott kisebbségi műsoridőt.

GAZDASÁGI ÉLET

12) Minden személynek, beleértve a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket is, joga van ahhoz, hogy a választása szerinti nyelven vagy nyelveken működtesse

magánvállalkozását. A hivatalos nyelv kiegészítő használatát az állam csak akkor kívánhatja meg, ha ezt legitim közérdek igazolja, mint például a munkavállalói és fogyasztói érdekek védelme, vagy a vállalkozás és az államigazgatási szervek közötti eljárás.

KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGOK ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁS

13) Azokban a régiókban és településeken, ahol egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jelentős számban élnek, és ahol az erre vonatkozó igényt kifejezésre juttatták, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek biztosítani kell azt a jogot, hogy közigazgatási szervek a családi jogállással kapcsolatos dokumentumokat és bizonyítványokat mind az állam hivatalos nyelvén vagy nyelvein, mind az illető kisebbség nyelvén kiállítsák. Hasonló módon a regionális és/vagy helyi közigazgatási *intézmények* a családi jogállással kapcsolatos *nyilvántartásokat* az illető nemzeti kisebbség nyelvén is vezetniük kell.

14) A nemzeti kisebbséghez tartozó személyeknek megfelelő lehetőségeket kell biztosítani arra, hogy a közigazgatási hatóságokkal való kapcsolataikban saját nyelvüket használják, különösen azokban a régiókban és településeken, ahol jelentős számban élnek, és ahol az erre vonatkozó igényt kifejezésre juttatták. Hasonló módon, ahol csak lehet, a közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy a közzolgáltatások a nemzeti kisebbségek nyelvén is rendelkezésre álljanak. Ebből a célból gondoskodniuk kell a megfelelő munkaerőtoborzási és/vagy képzési programokról.

15) Azokban a régiókban és településeken, ahol egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jelentős számban élnek, az államnak biztosítani kell, hogy a regionális és helyi önkormányzati testületek választott tagjai az e testületekhez kapcsolódó tevékenységük során az illető kisebbségi nyelvet is használhassák.

FÜGGETLEN ORSZÁGOS INTÉZMÉNYEK

16) Azokban az államokban, ahol nemzeti kisebbségekhez *tartozó* személyek *élnek*, biztosítani kell azt a jogot, hogy, amennyiben nyelvi jogaik megsértését észlelik, ezek a személyek a létező jogorvoslati lehetőségeken *kívül fordulhassanak* például az ombudsmanhoz, vagy emberi jogi bizottságokhoz *is*.¹⁴

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI HATÓSÁGOK

17) Minden személynek, beleértve a nemzeti kisebbséghez tartozó személyeket, jogában áll, hogy az általa értett nyelven pontos tájékoztatást kapjon letartóztatásának és/vagy fogvatartásának okairól, az ellene felhozott bármiféle vád okáról, természetéről. *Joga* van ahhoz, hogy védelmét az általa legjobban beszélt nyelven adja elő, szükség esetén ingyenes tolmács igénybevételével mind a tárgyalás előtt és alatt, mind pedig a fellebbezés folyamán.

¹⁴ Az 5, 6, 11, 13, 16 pontoknál a hivatalos magyar fordítást a kiemelt részekkel ki kellett egészíteni, mert hiányos, hibás volt (a szerk.).

18) Azokban a régiókban és településeken, ahol egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jelentős számban élnek, és ahol az erre vonatkozó igényt kifejezésre juttatták, az e kisebbséghez tartozó személyeknek rendelkezniük kell azzal a joggal, hogy saját nyelvükön fejezhessék ki magukat a eljárások során, szükség esetén ingyenes tolmács és/vagy fordító igénybevételével.

19) Azokban a régiókban és településeken, ahol egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jelentős számban élnek, és ahol az erre vonatkozó igényt kifejezésre juttatták, az államoknak különös figyelmet kell fordítaniuk az ilyen személyeket érintő összes jogi eljárás kisebbségi nyelven történő lefolytatásának lehetőségére.

SZABADSÁGTÓL VALÓ MEGFOSZTÁS

20) A büntetésvégrehajtási intézmény igazgatójának és személyzetének beszélnie kell az elítéltek többségének nyelvét vagy nyelveit, vagy egy olyan nyelvet, amit az elítéltek többsége ért. Ennek érdekében megfelelő munkaerőtoborzási és/vagy képzési programokat kell szervezni. Szükség esetén tolmácsot kell igénybe venni.

21) A nemzeti kisebbségekhez tartozó fogvatartott személyeknek rendelkezniük kell azzal a joggal, hogy az elítélt társaikkal vagy másokkal való kapcsolataikban az általuk választott nyelvet használják. Ahol csak lehet, a hatóságoknak intézkedniük kell annak érdekében, hogy a törvényes korlátokon belül az elítéltek saját nyelvüket használhassák mind szóban, mind pedig személyes levelezésükben. Egy elítéltet vagy egy fogvatartottat lehetőség szerint a lakóhelyéhez közeli fogházban vagy börtönben kell elhelyezni.”

4. KERETEGYZMÉNY A NEMZETI KISEBBSÉGEK VÉDELMEÉRŐL

Hivatalos megnevezése: **Framework Convention for the Protection of National Minorities**¹⁵

Létrejött: Európa Tanács; ETS No. 157.

Aláírásra megnyílt: 01.02.1995. Hatályba lépett: 01.02.1998.

Románia ratifikálta: 11.05.1995. Hatályba lépett: 01.02.1998.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal:

Legea nr. 33/1995, pentru ratificarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, încheiată la Strasbourg la 1 februarie 1995, publicat în Monitorul Oficial nr. 82 din 4 mai 1995.

Az egyezmény teljes szövege hivatalos magyar fordításban az alábbiakban következik.

“Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről

Strasbourg, 1995. II. 1.

Az Európa Tanács tagállamai és a jelen Keretegyezmény többi aláíró Állama,

figyelembe véve, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti nagyobb egység elérése annak érdekében, hogy védje és fejlessze közös örökségük eszméit és elveit,

figyelembe véve, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelme és továbbfejlesztése az egyik módszer, ami által e cél elérhető,

attól az óhajtól vezéreltetve, hogy az 1993. október 9-én, Bécsben, az Európa Tanács tagállamainak állam- és kormányfői által elfogadott Nyilatkozatot megvalósítsák,

abban az elhatározásban, hogy saját területeiken védelmezzék a nemzeti kisebbségek fennmaradását,

figyelembe véve, hogy az európai történelem megrázkódtatásai megmutatták, a nemzeti kisebbségek védelme alapvető fontosságú kontinensünk stabilitása, demokratikus biztonsága és békéje szempontjából,

figyelembe véve, hogy a pluralista és valódi demokratikus társadalomnak nemcsak tiszteletben kell tartania minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy etnikai,

¹⁵ Hivatalos honlapja:

http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2_framework_convention_monitoring/

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=157&CM=8&DF=24/09/2009&CL=ENG>

kulturális, nyelvi és vallási identitását, de megfelelő feltételeket is kell teremtenie azért, hogy kifejezhesse, megőrizhesse és fejleszthesse ezt az identitást,

figyelembe véve, hogy szükséges a tolerancia és a párbeszéd légkörének megteremtése azért, hogy a kulturális különbözőség ne a megosztottság, hanem a gazdagodás forrása és tényezője legyen minden társadalom számára,

figyelembe véve, hogy a toleráns és virágzó Európa kiteljesedése nemcsak az Államok közötti együttműködéstől függ, hanem határokon átnyúló együttműködést kíván a helyi és a regionális közösségek között, az Államok alkotmányának és területi integritásának sérelme nélkül,

figyelembe véve az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményt és Kiegészítő Jegyzőkönyveit,

figyelembe véve az Egyesült Nemzetek egyezményeiben és nyilatkozataiban a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó kötelezettségeket, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia dokumentumait, kiváltképpen az 1990. június 29-i, Koppenhágai Dokumentumot,

abban az elhatározásban, hogy a nemzeti kisebbségek hatékony védelmét és az ezekhez a kisebbségekhez tartozó személyek jogait és szabadságait biztosító és tiszteletben tartandó elveket, valamint az azokból származó kötelezettségeket meghatározzák, azoknak a tagállamokban és már - a jelen okmány részeseivé váló - Államokban történő biztosítása végett, tiszteletben tartva a jog uralmát, az államok területi integritását és nemzeti szuverenitását,

abban az elhatározásban, hogy a jelen Keretegyezményben foglalt elveket nemzeti törvényhozásuk által és megfelelő kormányzati politikával végrehajtsák,

a következőkben állapodnak meg:

1. Fejezet

1. Cikk

A nemzeti kisebbségek és ezen kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének szerves részét képezi, és mint ilyen, a nemzetközi együttműködés keretébe tartozik.

2. Cikk

A jelen Keretegyezmény rendelkezéseit jóhiszeműen, a megértés és a türelmesség szellemében, valamint az Államok közötti jószomszédság, baráti kapcsolatok és együttműködés elveivel összhangban kell alkalmazni.

3. Cikk

1. Minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon megválasztani, hogy kisebbségiként kezeljék-e vagy sem, és ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék.

2. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származó jogukat és szabadságaikat egyénileg, valamint másokkal közösségben gyakorolhatják.

II. Fejezet

4. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő védelem jogát. Ebben a vonatkozásban minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.

2. A Felek kötelezik magukat annak elfogadására, hogy - amennyiben szükséges - megfelelő intézkedéseket hoznak a gazdasági, a társadalmi, a politikai és a kulturális élet minden területén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a többséghez tartozók közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása érdekében. E tekintetben kellő figyelmet fordítanak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek sajátos körülményeire.

3. A 2. bekezdésben foglaltaknak megfelelő intézkedéseket nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni.

5. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy támogatják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára kultúrájuk megőrzését és fejlesztését, úgyszintén identitásuknak, nevezetesen vallásuk, nyelvük, hagyományaik és kulturális örökségük megőrzésének feltételeit.

2. Az integrációt szabályozó általános politikájuk keretében hozott intézkedéseik sérelme nélkül a Felek tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akaratuk elleni asszimilációjára irányul és védelmezik ezen személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul.

6. Cikk

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden területükön élő személy között kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.

7. Cikk

A Felek biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, a véleménynyilvánítás szabadságához, a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogának tiszteletben tartását.

8. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek vallása vagy hite kifejezésére, úgyszintén vallási intézmények, szervezetek és egyesületek alapítására való jogot.

9. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak annak elismerésére, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a véleménynyilvánítási szabadsága magába foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, az eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a kisebbség nyelvén, országhatárookra tekintet nélkül és hatósági szerv beavatkozása nélkül. A Felek biztosítani fogják nemzeti jogrendszerük keretein belül, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket ne érje hátrányos megkülönböztetés a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásban.

2. Az 1. bekezdés nem akadályozza meg a Feleket abban, hogy a rádióadás és televíziós sugárzás vagy mozivállalkozás megindítását - hátrányos megkülönböztetéstől mentesen és objektív kritériumok alapján - engedélyhez kössék.

3. A Felek nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozásában és használatában. A rádió- és televízióadásokat szabályozó törvényi keretekben, amennyire lehetséges, biztosítani fogják és figyelembe veszik az 1. bekezdés rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetőséget nyújtsanak saját tömegkommunikációs eszközeik létrehozására és használatára.

4. A Felek megfelelő intézkedéseket hoznak jogrendszerük keretében annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára megkönnyítsék a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutást, ezzel is előmozdítva a toleranciát, és lehetőséget teremtve a kulturális sokszínűségnek.

10. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát úgy magánbeszélgetésben mint nyilvánosan, szóban és írásban.

2. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan vagy jelentős számban lakott területeken, amennyiben azok a személyek úgy kívánják, vagy az ilyen kívánság megfelel a valóságos szükségnek, a Felek erőfeszítéseket tesznek arra, hogy biztosítsák - lehetőség szerint - e személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kisebbségi nyelv használatát elősegítő feltételeket.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azt a jogot, hogy olyan nyelven, amelyet megért, a legrövidebb időn belül tájékoztassák letartóztatásának okairól és minden ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ezen a nyelven védekezhessen - ha szükséges - ingyenes tolmács segítségével.

11. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelven használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, jogrendszerükben szabályozottaknak megfelelően.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.

3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló, a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.

12. Cikk

1. A Felek, ha szükséges, az oktatás és a kutatás területén intézkednek úgy a nemzeti kisebbségeik, mint a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerése előmozdítására.

2. Ebben az összefüggésben a Felek különösképpen megfelelő lehetőségeket fognak teremteni a tanítóképzésre és a tankönyvekhez való hozzájutásra, és megkönnyítik a különböző közösségek tanítói és diákjai közötti kapcsolatokat.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz minden szinten a hozzájutás esélyegyenlőségét.

13. Cikk

1. Oktatási rendszerük keretében a Felek elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a jogát arra, hogy saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozassák és működtethessék.

2. E jog gyakorlása nem ró semmiféle pénzügyi kötelezettséget a Felekre.

14. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogát kisebbségi nyelvének megtanulására.

2. Nemzeti kisebbségek által hagyományosan és jelentős számban lakott területeken, megfelelő igény esetén, a Felek törekednek - lehetőségeik szerint és oktatási rendszerük keretein belül - annak biztosítására, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó

személyeknek megfelelő lehetőségük legyen kisebbségi nyelvüket megtanulni vagy ezen a nyelven tanulni.

3. A jelen cikk 2. bekezdését úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a hivatalos nyelv tanulását, vagy ezen a nyelven való tanítást.

15. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megteremtik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára azokat a feltételeket, amelyek a kulturális, a társadalmi és a gazdasági életben, valamint a közügyekben - különösképpen az őket érintőkben - való részvételhez szükségesek.

16. Cikk

A Felek tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják, és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságokat, melyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származnak.

17. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében.

18. Cikk

1. A Felek törekednek arra, hogy - amennyiben szükséges - két- és többoldalú egyezményeket kössenek más Államokkal, kiváltképpen a szomszédos Államokkal, annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét.

2. Adott esetben a Felek megfelelő intézkedéseket hoznak a határokon átnyúló együttműködés bátorítására.

19. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a jelen Keretegyezményben lefektetett elveket tiszteletben tartják és végrehajtják, azokhoz - amennyiben az szükséges - kizárólag olyan megszorításokat, korlátozásokat vagy derogációkat alkalmaznak, amelyekről nemzetközi jogi okmányok rendelkeznek, különösen amelyek az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményben és Kiegészítő Jegyzőkönyveiben található, amennyiben ezek lényegesek az említett elvekből származó jogok és szabadságok szempontjából.

III. Fejezet

20. Cikk

A jelen Keretegyezményben foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok gyakorlása során minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy tiszteletben tartja a nemzeti törvényhozást és mások jogait, különösen a többséghez tartozókat és más nemzeti kisebbségeket.

21. Cikk

A jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely egyén számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely a nemzetközi jog alapvető elveivel, kiváltképpen az Államok szuverén egyenlőségével, területi integritásával és politikai függetlenségével ellentétes.

22. Cikk

A jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az korlátozza vagy megsérti azokat az emberi jogokat vagy alapvető szabadságokat, melyek a Szerződő Felek bármelyike törvényeinek megfelelően vagy bármely más - amennyiben e Szerződő Fél részese - Egyezmény alapján biztosítható.

23. Cikk

A jelen Keretegyezményben foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok - amennyiben az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményben, vagy Kiegészítő Jegyzőkönyveiben azoknak megfelelő rendelkezések találhatóak - az utóbb említett Egyezmény rendelkezéseivel összhangban lévőkként értelmezendők.

IV. Fejezet

24. Cikk

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága figyelemmel fogja kísérni a jelen Keretegyezménynek a Szerződő Felek általi végrehajtását.
2. Azok a Felek, amelyek nem tagjai az Európa Tanácsnak, a megállapítandó szabályok szerint fognak részt venni a végrehajtási mechanizmusban.

25. Cikk

1. A Keretegyezménynek az adott Szerződő Fél vonatkozásában történő hatálybalépését követő egy éven belül a Szerződő Fél az Európa Tanács Főtitkárának teljes körű tájékoztatást nyújt azokról a törvényhozói és egyéb intézkedésekről, amelyeket a Keretegyezményben felsorolt elvek hatályosulásáért tett.
2. Ezt követően minden Szerződő Fél a Főtitkárnak rendszeresen és minden alkalommal, amikor a Miniszteri Bizottság kifejezte e kérését, tájékoztatást nyújt a Keretegyezmény végrehajtását érintő minden lényeges lépésről.
3. A Főtitkár továbbítja a jelen cikkben foglaltaknak megfelelően nyújtott tájékoztatást a Miniszteri Bizottsághoz.

26. Cikk

1. Amennyiben a Felek által a jelen Keretegyezményben felsorolt elvek érvényesítése érdekében tett intézkedések megfelelőségét értékeli, a Miniszteri Bizottságot olyan tanácsadó bizottság fogja segíteni, melynek tagjai a nemzeti kisebbségek védelmének a területén elismert szakértelemmel rendelkeznek.
2. A tanácsadó bizottság összetételét és ügyrendjét a Miniszteri Bizottság fogja meghatározni a Keretegyezmény hatálybalépését követő egy éven belül.

V. Fejezet

27. Cikk

A jelen Keretegyezmény az Európa Tanács tagállamai részére áll nyitva aláírásra. A Keretegyezmény hatálybalépésének időpontjáig a Miniszteri Bizottság által meghívott bármely más Állam is aláírhatja. A Keretegyezményt megerősíteni, elfogadni, vagy jóváhagyni lehet. A megerősítő, elfogadási vagy jóváhagyási okmányokat az Európa Tanács Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

28. Cikk

1. A jelen Keretegyezmény hatálybalépésének napja a Keretegyezménynek a 27. Cikk szerinti, az Európa Tanács tizenkét tagállama általi elfogadástól eltelt három hónapot követő naptári hónap első napja.

2. Mindazon Tagállamok vonatkozásában, melyek ezt követően fogadják el a Keretegyezményt, a Keretegyezmény a megerősítő, elfogadási vagy jóváhagyási okmányok letétbe helyezésétől eltelt három hónapos időszakot követő naptári hónap első napján lép hatályba.

29. Cikk

1. A jelen Keretegyezmény hatálybalépése és a Szerződő Államokkal folytatott konzultáció után az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága az Európa Tanács Alapszabályának 20. d) Cikke alapján hozott többségi határozatnak megfelelően csatlakozásra kérhet fel minden olyan Államot, mely nem tagja az Európa Tanácsnak, és amelyet a Keretegyezmény aláírására a 27. Cikk rendelkezései szerint meghívtak, de ezt még nem tette meg, továbbá bármely más nem-tagállamot.

2. A jelen Keretegyezmény minden csatlakozó Államra nézve a csatlakozó Államra nézve a csatlakozási okmányok az Európa Tanács Főtitkáránál történt letétbe helyezésétől eltelt három hónapot követő naptári hónap első napján lép hatályba.

30. Cikk

1. A Keretegyezmény aláírása vagy a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okmányok letétbe helyezése alkalmával minden Állam megnevezheti azt a területet vagy területeket, amely(ek) nemzetközi kapcsolataiért felelősséget visel, és ahol a jelen Keretegyezményt alkalmazni fogják.

2. Bármely Állam bármely későbbi időpontban az Európa Tanács Főtitkárához intézett nyilatkozatában kiterjesztheti a jelen Keretegyezmény alkalmazását a nyilatkozatban meghatározott más területre. Az ilyen terület vonatkozásában a Keretegyezmény a nyilatkozatnak a Főtitkár általi kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján fog hatályba lépni.

3. Az előző két bekezdés alapján tett bármely, a nyilatkozatban meghatározott terület vonatkozásában fennálló nyilatkozatot a Főtitkárhoz címzett értesítéssel vissza lehet vonni. A visszavonás a Főtitkárhoz eljuttatott nyilatkozat kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján lép hatályba.

31. Cikk

1. Bármely Fél bármikor felmondhatja a jelen Keretegyezményt az Európa Tanács Főtitkárának tett bejelentéssel.
2. A felmondás a bejelentésnek a Főtitkár általi átvétele napjától számított hat hónap elteltét követő naptári hónap első napján lép hatályba.

32. Cikk

Az Európa Tanács Főtitkára a Tanács tagállamait, a többi aláíró Államot és minden olyan Államot, amely csatlakozott a jelen Keretegyezményhez, tájékoztatja:

- a) minden aláírásról;
- b) minden megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozó okmány letétbe helyezéséről;
- c) a Keretegyezménynek a 28-30. Cikkek szerint történt hatálybalépése valamennyi időpontjáról;
- d) a jelen Keretegyezményre vonatkozó minden jogcselekményről, értesítésről vagy közlésről.

Minek hitelül a kellőképpen meghatalmazott alulírottak aláírták a jelen Keretegyezményt.

Készült Strasbourgban, 1995. február 1-jén, angol és francia nyelven, egyetlen példányban, melyet az Európa Tanács levéltárában kell elhelyezni. Mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles. Az Európa Tanács Főtitkára az Európa Tanács valamennyi tagállama és a jelen Keretegyezmény aláírására felkért vagy csatlakozó Állam részére hiteles másolatot küld.”

5. REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEK EURÓPAI KARTÁJA

Hivatalos megnevezése: European Charter for Regional or Minority Languages¹⁶
Létrejött: Európa Tanács; ETS No. 148.

Aláírásra megnyílt: 05.11.1992. Hatályba lépett: 01.03.1998.

Románia ratifikálta: 29.01.2008. Hatályba lépett: 01.05.2008.

Ratifikálva Romániában a következő jogszabállyal:

Legea nr. 282/2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, adoptată la Strasbourg la 5 noiembrie 1992, publicată în Monitorul Oficial nr. 282 din 24 octombrie 2007.

Ennek az egyezménynek olyan a szerkezete, hogy a II. Részben található rendelkezéseket a részes államok minden, a területükön használt kisebbségi nyelv tekintetében alkalmazni kötelesek, a III. Részben található rendelkezések közül viszont minden részes állam azokat a pontokat köteles alkalmazni, amelyeket a ratifikáció alkalmával megjelölt. A magyar nyelv tekintetében Románia az említett jogszabállyal a következő pontokat jelölte meg (részlet a 2007. évi 282. törvényből):

„ e) limba maghiară:

- articolul 8 - Învățământ:

- paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (i), e) (i), f) (i), g), h), i);
- paragraful 2;

- articolul 9 - Justiția:

- paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), b) (ii), b) (iii), c) (ii), c) (iii), d);
- paragraful 2 subparagraful a);
- paragraful 3;

- articolul 10 - Autoritățile administrative și serviciile publice:

- paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), b), c);
- paragraful 2 subparagrafele b), c), d), e), f), g);
- paragraful 3;
- paragraful 4 subparagrafele b), c);
- paragraful 5;

- articolul 11 - Mijloace de comunicare:

- paragraful 1 subparagrafele a) (ii), b) (i), c) (i), d), e) (i), f) (i), g);
- paragraful 2;
- paragraful 3;

- articolul 12 - Activități și facilități culturale:

- paragraful 1;
- paragraful 2;

¹⁶ Hivatalos honlap:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=148&CM=8&DF=24/09/2009&CL=ENG>

- paragraful 3;
- articolul 13 - Viața economică și socială:
 - paragraful 1;
 - paragraful 2 subparagrafele c), d), e);
- articolul 14 - Schimburi transfrontaliere:
 - paragraful a);
 - paragraful b);”

Az egyezmény teljes szövege hivatalos magyar fordításban az alábbiakban következik.

„Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája

Preambulum

Az Európa Tanácsnak a jelen Kartát aláíró tagállamai,

figyelembe véve, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti mind szorosabb egység létrehozása, különösen a közös örökségüket alkotó eszmények és elvek védelme és elősegítése végett,

figyelembe véve, hogy Európa történelmi regionális vagy kisebbségi nyelveinek - amelyek közül néhányat az esetleges eltűnés veszélye fenyeget - védelme hozzájárul Európa kulturális gazdagságának és hagyományainak megóvásához és fejlesztéséhez,

figyelembe véve, hogy valamely regionális vagy kisebbségi nyelv magánéleti és közéleti gyakorlásának joga az Egyesült Nemzeteknek a Polgári és Politikai Jogokról szóló Nemzetközi Egyezségokmányában foglalt elveknek megfelelően és az Európa Tanácsnak az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Egyezménye szellemében elidegeníthetetlen jog,

tekintettel az EBEÉ keretei között végzett munkára, különösen az 1975. évi Helsinkii Záróokmányra és az 1990. évi Koppenhágai Találkozó dokumentumára,

hangsúlyozva a kulturális kölcsönhatás és a többnyelvűség értékét, és tekintettel arra, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelvek védelme és támogatása nem történhet a hivatalos nyelvek és azok megtanulása szükségességének a hátrányára,

tudatában annak, hogy Európa különböző országaiban és régióiban a regionális vagy kisebbségi nyelvek védelme és fejlesztése fontos hozzájárulás egy olyan Európa felépítéséhez, amely a nemzeti szuverenitás és a területi integritás keretei között a demokrácia és a kulturális sokrétűség elvein alapul,

figyelembe véve az európai országok különböző régióiban létező sajátos feltételeket és történelmi hagyományokat,

az alábbiakban állapodtak meg:

I. Rész

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Cikk

Meghatározások

A jelen Karta vonatkozásában:

a) „regionális vagy kisebbségi nyelvek” kifejezés alatt azon nyelvek értendők,

(i) amelyeket valamely állam adott területén az állam olyan polgárai hagyományosan használnak, akik az állam fennmaradó népességénél számszerűen kisebb csoportot alkotnak, és

(ii) amelyek különböznek ezen állam hivatalos nyelvétől/nyelveitől,

azonban ez nem foglalja magába sem az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek dialektusait, sem a bevándorlók nyelveit;

b) a „regionális vagy kisebbségi nyelv használatának területén” az a földrajzi körzet értendő, ahol ez a nyelv olyan számú személy kifejezési eszköze, amely indokolja a jelen Karta által előírt különböző védelmi és ösztönző intézkedések meghozatalát;

c) a „területhez nem köthető nyelveken” az állam polgárai által beszélt olyan nyelvek értendők, amelyek különböznek az állam lakosságának többi része által beszélt nyelvtől vagy nyelvektől, de amelyeket, bár az állam területén hagyományosan beszélnek, nem lehet egy külön földrajzi körzethez kapcsolni.

2. Cikk

Kötelezettségvállalások

1. Mindegyik Fél vállalja, hogy a II. Rész rendelkezéseit valamennyi, a területén használt és az 1. Cikk definícióinak megfelelő regionális vagy kisebbségi nyelvre alkalmazza.

2. Minden Fél a 3. Cikknek megfelelően a megerősítés, elfogadás vagy jóváhagyás időpontjában megjelölt minden nyelv kapcsán vállalja, hogy a jelen Karta III. Részének

rendekezései közül legkevesebb harmincöt bekezdést vagy pontot alkalmaz, és pedig legalább hármat-hármat a 8. és 12. Cikkből és egyet-egyet a 9., 10., 11. és 13. Cikkből.

3. Cikk

Gyakorlati intézkedések

1. Minden Szerződő Állam megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratában megjelöl minden olyan regionális vagy kisebbségi nyelvet, illetve területe egészén vagy annak részén kevésbé elterjedt hivatalos nyelvet, amelyekre a 2. Cikk 2. bekezdésének megfelelően kiválasztott bekezdéseket alkalmazzák.

2. Minden Fél, bármely későbbi időpontban értesítheti a Főtitkárt, hogy a Karta bármely más, a megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratában meg nem jelölt bekezdéseinek rendelkezéseiből fakadó kötelezettségeket elvállalja, továbbá, hogy a jelen cikk 1. bekezdését más regionális vagy kisebbségi nyelvekre, illetve más, területének egészén vagy annak részén kevésbé elterjedt hivatalos nyelvekre is alkalmazza.

3. Az előző bekezdés szerinti kötelezettségvállalások a megerősítés, elfogadás vagy jóváhagyás elválaszthatatlan részét képezik, és közlésük időpontjától ugyanolyan joghatást váltanak ki.

4. Cikk

A fennálló védelmi rendszerek

1. A jelen Karta egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely korlátozza, vagy lerontja az Emberi Jogok Európai Egyezménye által biztosított jogokat.

2. A jelen Karta rendelkezései nem érintik azoknak a valamely Fél területén létező, illetve megfelelő kétoldalú vagy sokoldalú nemzetközi megállapodások által előírt rendelkezéseknek az érvényét, amelyek a regionális vagy kisebbségi nyelvek helyzetét vagy a kisebbségekhez tartozó személyek jogi státusát kedvezőbben szabályozzák.

5. Cikk

Fennálló kötelezettségek

A jelen Kartában semmi sem lehet oly módon értelmezhető, mintha az feljogosítana bármely olyan tevékenység kezdeményezésére vagy lépés megtételére, amely sérti az Egyesült Nemzetek Alapokmányának céljait vagy egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeket, ideértve az államok szuverenitásának és területi integritásának elvét.

6. Cikk

Tájékoztatás

A Felek gondoskodnak arról, hogy az érintett hatóságok, szervezetek és személyek a jelen Karta által létesített jogokról és kötelezettségekről tájékoztatást kapjanak.

II. Rész

A 2. CIKK 1. BEKEZDÉSÉNEK MEGFELELŐEN KÖVETETT CÉLOK ÉS ELVEK

7. Cikk

Célok és elvek

1. A Felek a regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, mindegyik nyelv helyzetének megfelelően politikájukat, jogalkotásukat és gyakorlatukat az alábbi célokra és elvekre alapítják:

a) a regionális vagy kisebbségi nyelveknek, mint a kulturális gazdagság kifejezésének az elismerése;

b) minden egyes regionális vagy kisebbségi nyelv földrajzi körzetének tiszteletben tartása annak érdekében, hogy a fennálló vagy később létesítendő közigazgatási felosztás ne képezze e regionális vagy kisebbségi nyelv támogatásának akadályát;

c) a regionális vagy kisebbségi nyelvek megóvása érdekében, azok fejlesztését szolgáló, határozott támogató lépések szükségessége;

d) a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a magánéletben és közéletben, szóban és írásban való használatának megkönnyítése és/vagy bátorítása;

e) a jelen Karta által szabályozott területeken, valamely regionális vagy kisebbségi nyelvet használó csoportok és ugyanannak az államnak azonos vagy hasonló nyelvet használó egyéb csoportjai közötti kapcsolatok megőrzése és fejlesztése, valamint az államnak eltérő nyelveket használó egyéb csoportjaival kulturális kapcsolatok létesítése;

f) a regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása és tanulása, megfelelő formáinak és eszközeinek biztosítása minden megfelelő szinten;

g) olyan eszközök biztosítása, melyek lehetővé teszik valamely regionális vagy kisebbségi nyelvet használó körzetben lakók, de e nyelvet nem beszélők számára, hogy amennyiben kívánják, elsajátíthassák e nyelvet;

h) a regionális vagy kisebbségi nyelveknek egyetemeken vagy ezzel egyenértékű intézményekben történő tanulásának és kutatásának támogatása;

i) a jelen Karta által szabályozott területeken a nemzetközi cserék megfelelő formáinak támogatása két vagy több államban azonos vagy hasonló formában használt regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában.

2. A Felek vállalják, hogy ha azt még nem tették volna meg, megszüntetnek minden indokolatlan megkülönböztetést, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést, amely valamely regionális vagy kisebbségi nyelv használatát érinti, és célja az, hogy e nyelv megőrzésétől vagy fejlesztésétől elbátortalanítson, vagy azt veszélyeztesse. A regionális vagy kisebbségi nyelvek érdekét szolgáló különleges intézkedések meghozatala, melyek célja, hogy az ezeket a nyelveket használók és a lakosság többi része közötti egyenlőség kiteljesedjen, vagy hogy különleges helyzetüket figyelembe vegyék, nem minősül az elterjedtebb nyelveket használókkal szemben hátrányos megkülönböztetésnek.

3. A Felek vállalják, hogy a megfelelő eszközökkel elősegítik az ország összes nyelvi csoportjai közötti kölcsönös megértést, különösen azt, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelvek iránti tisztelet, megértés és tolerancia elvét az országban folyó oktatás és képzés céljai közé foglalják, és a tömegtájékoztatási eszközöket ugyanezen célok követésére bátorítják.

4. A Felek vállalják, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket illető politikájuk kialakítása során figyelembe veszik az ezeket a nyelveket használó csoportok által jelzett szükségleteket és kívánásokat. A Feleket arra bátorítják, ha szükséges, hozzanak létre olyan szervezetet, amelyek a regionális vagy kisebbségi nyelveket érintő minden kérdésben tanácsokat adhatnak a hatóságoknak.

5. A Felek vállalják, hogy *mutatis mutandis* alkalmazzák a fenti 1-4. bekezdéseket a területhez nem köthető nyelvekre. E nyelvek esetében azonban a jelen Karta hatályosulását szolgáló intézkedések természetét és terjedelmét rugalmasan kell meghatározni, figyelembe véve a kérdéses nyelvet használó csoportok szükségleteit és kívánásait, tiszteletben tartva hagyományait és jellemzőiket.

III. Rész

A REGIONÁLIS VAGY KISEBBSÉGI NYELVEKNEK A KÖZÉLETBEN VALÓ HASZNÁLATÁT
ELŐSEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEK A 2. CIKK 2. BEKEZDÉSE ÉRTELMÉBEN VÁLLALT
KÖTELEZETTSÉGEKKEL ÖSSZHANGBAN

8. Cikk

Oktatásügy

1. Az oktatásügyet illetően a Felek azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és anélkül, hogy az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek oktatása hátrányt szenvedne, vállalják, hogy

a) *(i)* elérhetővé teszik az iskolaelőkészítő oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(ii) elérhetővé teszik az iskolaelőkészítő oktatás lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(iii) a fenti *(i)*-*(ii)* szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akiknek családja ezt kívánja, és létszáma elegendőnek minősül, vagy

(iv) amennyiben a közhivataloknak nincs közvetlen hatáskörük az iskolaelőkészítő oktatás tekintetében, elősegítik és/vagy bátorítják a fenti *(i)* és *(iii)* szerinti intézkedések alkalmazását;

b) *(i)* elérhetővé teszik az általános iskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(ii) elérhetővé teszik az általános iskola lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(iii) biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása az általános iskolai tanrend integráns részét képezze, vagy

(iv) a fenti *(i)*-*(iii)* szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akiknek családja ezt kívánja, és létszáma elegendőnek minősül;

c) *(i)* elérhetővé teszik a középiskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(ii) elérhetővé teszik a középiskola lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(iii) biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása a középiskolai tanrend integráns részét képezze, vagy

(iv) a fenti (i)-(iii) szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akik kívánják, vagy adott esetben, akiknek családja kívánja, és létszáma elegendőnek minősül;

d) (i) elérhetővé teszik a szakközépiskolai és szakmunkásképzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(ii) elérhetővé teszik a szakközépiskolai és szakmunkásképzés lényegi részét az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(iii) biztosítják, hogy az érintett regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatása a szakközépiskolai és szakmunkásképzési tanrend integráns részét képezze, vagy

(iv) a fenti (i)-(iii) szerinti intézkedések valamelyikét legalább azokra a tanulókra alkalmazzák, akik kívánják vagy adott esetben, akiknek családja kívánja, és létszáma elegendőnek minősül;

e) (i) elérhetővé teszik az egyetemi és más felsőoktatási képzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

(ii) megteremtik a feltételeket, hogy e nyelveket, mint egyetemi vagy felsőoktatási tárgyat tanulhassák, vagy

(iii) amennyiben az állam szerepe a felsőoktatási intézményekkel fenntartott kapcsolatrendszerben nem teszi lehetővé az (i)-(ii) bekezdések alkalmazását, úgy bátorítják és/vagy engedélyezik a regionális vagy kisebbségi nyelveken folyó egyetemi oktatást, vagy egyéb felsőoktatási intézményben történő tanulást, vagy megteremtik a feltételeket, hogy e nyelveket, mint egyetemi vagy felsőoktatási tárgyat tanulhassák;

f) (i) intézkednek, hogy a felnőttoktatásnak és továbbképzésnek legyenek olyan tanfolyamai, melyek elsősorban vagy teljesen a regionális vagy kisebbségi nyelveken valósulnak meg, vagy

(ii) e nyelveket a felnőttoktatás és a továbbképzés tárgyaiként javasolják, vagy

(iii) amennyiben a közhatóságoknak nincs közvetlen hatáskörük a felnőttoktatásban, úgy előnyben részesítik és/vagy bátorítják e nyelvek használatát a felnőttoktatásban és továbbképzésben;

g) intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy biztosítsák annak a történelemnek és kultúrának az oktatását, amelyet a regionális vagy kisebbségi nyelvek hordoznak;

h) biztosítják az oktatók részére a Fél által az *a)*-*g)* bekezdések közül elfogadottak megvalósításához szükséges alap- és továbbképzést;

i) létrehoznak felügyelő szerve(ke)t a regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatásának megteremtésében és fejlesztésében tett intézkedések és elért előrehaladás figyelemmel kísérése és a kérdésekről nyilvánosságra hozandó időszaki jelentések elkészítése céljából.

2. Az oktatásügy vonatkozásában azokban a körzetekben, amelyek nem minősülnek a regionális vagy kisebbségi nyelvek által hagyományosan használt körzetnek, ha azt a regionális vagy kisebbségi nyelvet használók száma indokolja, a Felek vállalják, hogy engedélyezik, bátorítják vagy létrehozzák a regionális vagy kisebbségi nyelven történő oktatást vagy az ilyen nyelvek oktatását valamennyi megfelelő oktatási szinten.

9. Cikk

Igazságszolgáltatás

1. Az olyan igazságszolgáltatási kerületekben, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedések megtételét indokolja, a Felek e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és azzal a feltétellel, hogy a jelen bekezdés által nyújtott lehetőségek kihasználását nem minősíti a bíró az igazságszolgáltatás rendes ügymenetét akadályozónak, vállalják, hogy

a) büntetőeljárásokban:

(i) biztosítják, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok az egyik fél kérelmére az eljárást a regionális vagy kisebbségi nyelveken folytassák, és/vagy

(ii) garantálják a vádlott jogát, hogy saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja, és/vagy

(iii) biztosítják, hogy az indítványok, az írásos és szóbeli bizonyítékok ne minősülhessenek pusztán azon az alapon elfogadhatatlanoknak, hogy regionális vagy kisebbségi nyelven készültek, és/vagy

(iv) az igazságszolgáltatási eljáráshoz kapcsolódó okmányokat kérelemre a regionális vagy kisebbségi nyelveken is kiállítják, ha szükséges, tolmácsok és fordítások igénybevételével úgy, hogy az ne jelentsen az érdekelteknek külön költséget;

b) polgári eljárásokban:

(i) biztosítják, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok, az egyik fél kérésére az eljárást a regionális vagy kisebbségi nyelveken folytassák, és/vagy

(ii) megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentsen, és/vagy

(iii) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelven készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását, ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével;

c) a közigazgatási ügyekben illetékes igazságszolgáltatási szervek előtti eljárásokban:

(i) biztosítják, hogy az igazságszolgáltatási szervek, az egyik fél kérésére az eljárást a regionális vagy kisebbségi nyelveken folytassák, és/vagy

(ii) megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie az igazságszolgáltatási szerv előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentene, és/vagy

(iii) megengedik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását, ha szükséges, tolmácsok és fordítások segítségével;

d) intézkednek, hogy a fenti b)-c) bekezdések *(i)* és *(iii)* pontjainak végrehajtása, valamint a tolmácsok és fordítások esetleges alkalmazása az érdekeltek számára ne jelentsen többletköltséget.

2. A Felek vállalják, hogy

a) nem minősítik érvénytelennek az államban készült jogi okmányokat pusztán azon az alapon, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelven íródtak; vagy

b) nem minősítik a Felek között érvénytelennek az országban készült jogi okmányokat pusztán azon az alapon, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelven készültek, és biztosítják, hogy azok az érdekelt, de e nyelvet nem beszélő harmadik Féllel szemben is felhívhatók legyenek, azzal a feltétellel, hogy az okmány tartalmát az azt felhívni kívánó(k) velük megismerteti(k); vagy

c) nem minősítik a felek között érvénytelennek az országban készült jogi okmányokat pusztán azon az alapon, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelven készültek.

3. A Felek vállalják, hogy kisebbségi vagy regionális nyelveken hozzáférhetővé teszik a legfontosabb állami törvényszövegeket, valamint azokat, amelyek különösen érintik e nyelvek használóit, feltéve, hogy e szövegek másként nem hozzáférhetőek.

10. Cikk

Közigazgatási hatóságok és közszolgálati szervek

1. Az állam azon közigazgatási kerületein, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek a nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

a) *(i)* gondoskodnak arról, hogy a közigazgatási hatóságok a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, vagy

(ii) gondoskodnak arról, hogy a közösséggel kapcsolatban álló tisztviselőik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják azokkal a személyekkel fennálló kapcsolataikban, akik hozzájuk ezeken a nyelveken fordulnak, vagy

(iii) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók szóbeli és írásbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be, és választ is ezeken a nyelveken kapjanak, vagy

(iv) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók írásbeli és szóbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be, vagy

(v) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók jogérvényesen nyújthassanak be ilyen nyelvű dokumentumot;

b) széles körben használt közigazgatási szövegeket és formanyomtatványokat a lakosság számára, regionális vagy kisebbségi nyelveken, illetve kétnyelvű változatokban tesznek közzé;

c) megengedik, hogy a közigazgatási hatóságok dokumentumokat regionális vagy kisebbségi nyelven készítsenek.

2. Azon helyi és regionális hatóságokat illetően, melyek területén a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek vállalják, hogy megengedik és/vagy bátorítják:

- a) a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát a regionális vagy helyi közigazgatásban;
- b) a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak azt a lehetőséget, hogy szóbeli vagy írásbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be;
- c) a regionális testületek hivatalos dokumentumaikat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is közzétegyék;
- d) a helyi testületek dokumentumaikat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is közzétegyék;
- e) hogy a regionális testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;
- f) hogy a helyi testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;
- g) a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva.

3. A közigazgatási hatóságok vagy az ő nevükben tevékenykedő más személyek által működtetett közszolgálati szervezetek illetően a Szerződő Felek a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogyan az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

- a) gondoskodnak arról, hogy használják a regionális vagy kisebbségi nyelveket a szolgáltatások nyújtásakor; vagy
- b) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak, hogy kérelmet ezeken a nyelveken terjesszenek elő, és úgy is kapjanak rá választ; vagy
- c) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak, hogy kérelmet ezeken a nyelveken terjesszenek elő.

4. Az 1-3. bekezdések közül általuk elfogadott rendelkezések végrehajtására tekintettel a Felek vállalják, hogy az alábbi intézkedések közül egyet vagy többet meghoznak:

- a) az esetleges szükséges fordítás vagy tolmácsolás;

b) elegendő számú köztisztviselő és más közalkalmazott foglalkoztatása, és ha szükséges, képzése;

c) azoknak az igényeknek a lehetséges mértékű kielégítése, melyek arra irányulnak, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein a regionális vagy kisebbségi nyelvet ismerő köztisztviselőket nevezzenek ki.

5. A Felek vállalják, hogy megengedik a családneveknek az érdekeltek kérésére a regionális vagy kisebbségi nyelveken történő használatát és felvételét.

11. Cikk

Tömegtájékoztatási eszközök

1. A regionális vagy kisebbségi nyelvek használói számára, e nyelvek használatának területein, és e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy a közhivatalok közvetlen vagy közvetett módon hatáskörrel, hatósági jogkörrel vagy szereppel bírnak e területen, és tiszteletben tartva a tömegtájékoztatási eszközök függetlenségének és autonómiájának elveit, a Felek vállalják, hogy

a) abban a mértékben, ahogy a rádió és televízió közszolgálatot lát el

(i) biztosítják legalább egy-egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás és televíziós csatorna létesítését, vagy

(ii) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy-egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás és televíziós csatorna létesítését, vagy

(iii) megteszik a megfelelő intézkedéseket, hogy a műsorszórók regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műsorokat is programjukba iktassanak;

b) (i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás létesítését, vagy

(ii) bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelven készült rádióműsorok rendszeres sugárzását;

c) (i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó televíziós csatorna létesítését, vagy

(ii) bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült televízió-műsorok rendszeres sugárzását;

d) bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelvű audiovizuális műalkotások készítését és terjesztését;

e) (i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, regionális vagy kisebbségi nyelveket használó sajtóorgánium létesítését és/vagy fenntartását, vagy

(ii) bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült sajtócikkek rendszeres közlését;

f) (i) ha jogszabály lehetővé teszi általában a tömegtájékoztatás pénzügyi támogatását, fedezik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök többletköltségeit, vagy

(ii) kiterjesztik a létező pénzügyi támogatási intézkedéseket a regionális vagy kisebbségi nyelvű audiovizuális műalkotásokra;

g) támogatják regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök számára újságíróknak és egyéb személyzetnek a képzését.

2. A Felek vállalják, hogy biztosítják a szomszédos országokból egy regionális vagy kisebbségi nyelvvel azonos vagy hasonló nyelven készült rádió- és televízióadások közvetlen vételének szabadságát, és nem támasztanak akadályt a szomszéd országok ilyen nyelvű rádió- és televízióadásainak továbbsugárzása elé. Ezen túlmenően gondoskodnak arról, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelvvel azonos vagy ahhoz hasonló nyelven gyakorolt szólásszabadság és az információáramlás szabadsága elé az írott sajtót illetően semminemű korlátozás ne téessék. Fent említett szabadságjogok gyakorlása, mivel az kötelezettségeket és felelősséget is tartalmaz, a nemzetbiztonság, a területi integritás vagy a közbiztonság, a közrend védelme és a bűncselekmények elkövetésének megakadályozása, az egészség vagy a közkerölcs védelme, mások jó hírnevének és jogainak védelme, bizalmas jellegű információk kiszivárgásának megakadályozása, vagy az igazságszolgáltatás tekintélye és pártatlanságának biztosítása érdekében a törvény által előírt, egy demokratikus társadalomban szükséges eljárási szabályoknak, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak rendelhető alá.

3. A Felek gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók érdekeit képviseltesék, vagy vegyék tekintetbe a törvényeknek megfelelően esetleg létrehozott, a tömegtájékoztatási eszközök szabadságát és pluralizmusát garantáló testületekben.

12. Cikk

Kulturális tevékenység és kulturális létesítmények

1. A kulturális tevékenységre és a kulturális létesítményekre - különösen a könyvtárakra, videotékákra, kulturális központokra, múzeumokra, archívumokra, akadémiákra, színházakra és filmszínházakra, valamint irodalmi és filmművészeti alkotásokra, a nép kulturális önkifejezésére, fesztiválokra és - ideértve egyebek között az új technológiák használatát - a kulturális iparra vonatkozóan, azokon a területeken, ahol e nyelveket beszélnek, és abban a mértékben, ahogy a hatóságoknak ezen a téren hatáskörük, hatósági jogkörük vagy szerepük van, a Felek vállalják, hogy

a) bátorítják a regionális vagy kisebbségi nyelveken történő önkifejezést, valamint az ilyen kezdeményezéseket, és elősegítik az ezeken a nyelveken készült műalkotások megismerésének különböző módjait;

b) támogatják a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások más nyelveken történő megismerését lehetővé tevő különböző módokat, a fordítások, a szinkronizálás, az utószinkronizálás és a feliratozás segítségével és fejlesztésével;

c) támogatják a más nyelveken készült műalkotások regionális vagy kisebbségi nyelveken történő megismerésének lehetővé tételét, a fordítások, a szinkronizálás, az utószinkronizálás és a feliratozás segítségével és fejlesztésével;

d) gondoskodnak arról, hogy a különböző fajtájú kulturális tevékenységek szervezéséért vagy támogatásáért felelős szervezetek az általuk kezdeményezett vagy támogatott tevékenységeikbe megfelelő mértékben beiktassák a regionális vagy kisebbségi nyelvek vagy kulturák ismeretét és használatát;

e) gondoskodnak arról, hogy a kulturális tevékenységek szervezéséért vagy támogatásáért felelős szervezeteknek olyan személyzet álljon rendelkezésére, amely teljes mértékben ismeri az adott regionális vagy kisebbségi nyelvet, valamint a lakosság többi részének nyelvét/nyelveit;

f) támogatják a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók képviselőinek közvetlen részvételét az eszközök biztosításában és a kulturális programok tervezésében;

g) bátorítják és/vagy megkönnyítik olyan szervezet(ek) létesítését, amely(ek) a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások gyűjtéséért, rögzítéséért és a közönségnek történő bemutatásáért felelős(ek);

h) ha szükséges, létrehoznak és/vagy támogatnak és finanszíroznak fordítói szolgáltatásokat és terminológiai kutatásokat arra való különös tekintettel, hogy megőrizték és fejlesszék minden regionális vagy kisebbségi nyelven a kellő közigazgatási, kereskedelmi, gazdasági, társadalmi, technológiai vagy jogi terminológiát.

2. Azokat a területeket illetően, amelyek kívül esnek a regionális vagy kisebbségi nyelvek hagyományos használati területein, a Felek vállalják, hogy az előző bekezdésnek megfelelően megengedik, bátorítják és/vagy biztosítják a megfelelő kulturális tevékenységeket és kulturális létesítményeket, amennyiben azt valamely regionális vagy kisebbségi nyelvet használók száma indokolja.

3. A Felek vállalják, hogy külföldön megvalósuló kulturális politikájukban kellő helyet biztosítanak a regionális vagy kisebbségi nyelveknek és annak a kultúrának, amelyet e nyelvek hordoznak.

13. Cikk

Gazdasági és társadalmi élet

1. A gazdasági és társadalmi tevékenységeket illetően, a Felek az ország egészére nézve vállalják, hogy

a) kiiktatnak jogalkotásukból minden olyan rendelkezést, mely igazolható okok nélkül tiltja vagy korlátozza a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát a gazdasági vagy társadalmi élet dokumentumaiban, különösen a munkaszerződésekben és az olyan technikai dokumentumokban mint a termékek és felszerelések használati útmutatói;

b) megtiltják, hogy a vállalatok belső szabályzataiba és a magánokiratokba, legalábbis amelyek az azonos nyelvet beszélők között jöttek létre, a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát kizáró vagy korlátozó cikkek kerüljenek;

c) fellépnek az olyan gyakorlattal szemben, mely elbátortalanít a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a gazdasági vagy társadalmi tevékenységek keretei között történő használatától;

d) a fenti pontokban jelzettektől eltérő módokon megkönnyítik és/vagy bátorítják a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát.

2. A gazdasági és társadalmi tevékenység tekintetében, a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein, abban a terjedelemben, ahogy a hatóságok hatáskörrel bírnak, és az ésszerűen lehetséges mértékben, a Felek vállalják, hogy

- a) pénzügyi és bankügyi szabályzataikban meghatározzák azokat a részletszabályokat, melyek lehetővé teszik a kereskedelmi szokásokkal összhangban, a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát a fizetési utalványokon (csekkek, váltók stb.) vagy egyéb pénzügyi okmányokon, illetve adott esetben gondoskodnak az ilyen rendelkezések megvalósításáról;
- b) a közvetlen ellenőrzésük alá tartozó gazdasági és társadalmi szektorokban (közszektor) a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát bátorító tevékenységet folytatnak;
- c) gondoskodnak arról, hogy az olyan létesítmények mint a kórházak, nyugdíjasházak, otthonok, lehetőséget biztosítsanak arra, hogy az egészségügyi, életkori vagy egyéb okból gondozásra szorulókat regionális vagy kisebbségi nyelvükön fogadják és kezeljék;
- d) megfelelő módon gondoskodnak arról, hogy a biztonsági felhívásokat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is megfogalmazzák;
- e) regionális vagy kisebbségi nyelveken is hozzáférhetővé teszik a fogyasztók jogait érintő, az illetékes hatóságok által adott információkat.

14. Cikk

Határokon túli cserekapcsolatok

A Felek vállalják, hogy

- a) olyan módon alkalmazzák a létező és olyan államokkal szemben fennálló kötelezettséget tartalmazó két- és többoldalú megállapodásokat, ahol ugyanazt a nyelvet azonos vagy hasonló formában használják, vagy - ha szükséges - olyanok megkötésére törekednek, hogy azok segítsék elő az érintett államokban élő, azonos nyelvet használók közötti kapcsolatokat a kultúra, az oktatás, az információ, a szakképzés és a továbbképzés területén;
- b) a regionális vagy kisebbségi nyelvek érdekében megkönnyítik és/vagy támogatják a határokon túli együttműködést, különösen annak a területnek a regionális vagy helyi szervei közötti együttműködést, ahol ugyanazt a nyelvet azonos vagy hasonló formában használják.

IV. Rész

A KARTA VÉGREHAJTÁSA

15. Cikk

Időszaki jelentések

1. A Felek, a Miniszteri Bizottság által később meghatározandó formában, rendszeres időszakonként jelentést nyújtanak be az Európa Tanács Főtitkárának a jelen Karta II. Részének megfelelően követett politikájukról és a III. Rész elfogadott rendelkezéseinek végrehajtására tett intézkedéseikről. Az első jelentést a Kartának az illető állam tekintetében történt hatálybalépését követő egy éven belül, majd a többi jelentést az első jelentést követően háromévenként kell benyújtani.

2. A Felek nyilvánosságra hozzák jelentéseiket.

16. Cikk

A jelentések megvizsgálása

1. Az Európa Tanács Főtitkárának a 15. Cikk szerint benyújtott jelentéseket a 17. Cikknek megfelelően létrehozott szakértői bizottság vizsgálja meg.

2. Valamely aláíró Fél országában jogszerűen létesült testületek vagy egyesületek felhívhatják a szakértői bizottság figyelmét ezen aláíró Félnek a jelen Karta III. Része értelmében vállalt kötelezettségeit illető kérdésekre. Az érdekelt Féllel történt konzultáció után a szakértői bizottság ezeket az információkat a jelen cikk 3. bekezdésében említett jelentés elkészítése során figyelembe veheti. Ezek a testületek vagy egyesületek az aláíró Félnek, a II. Részben foglaltak értelmében követett politikájára vonatkozó nyilatkozatokat is beterjeszhetnek.

3. Az 1. bekezdésben jelzett jelentések és a 2. bekezdésben jelzett információk alapján a szakértői bizottság a Miniszteri Bizottság számára jelentést készít. A jelentéshez mellékelik a Felek megjegyzéseit, amelyek megtételére őket felkérlik, és a jelentést nyilvánosságra hozhatják.

4. A 3. bekezdésben jelzett jelentés tartalmazza különösen a szakértői bizottságnak a Miniszteri Bizottsághoz címzett javaslatait, ez utóbbi testület által, egy vagy több Félhez szükség szerint intézendő ajánlás előkészítésére.

5. Az Európa Tanács Főtitkára a Karta végrehajtásáról a Parlamenti Közgyűlésnek részletes, kétévenkénti jelentést készít.

17. Cikk

Szakértői bizottság

1. A szakértői bizottság részes Felenként egy-egy tagból áll, akiket az érintett állam által ajánlott, köztiszteletben álló és a Karta által szabályozott kérdésekben elismert szaktekintélyek listájáról a Miniszteri Bizottság nevez ki.
2. A bizottság tagjait hat évre nevezik ki, és megbízásuk megújítható. Ha valamelyik tag megbízatásának nem tud eleget tenni, helyét az 1. bekezdésben foglalt eljárásnak megfelelően töltik be, és a kinevezett utód tisztségét elődje hivatalviselési idejének hátralévő időszakában viseli.
3. A szakértői bizottság maga állapítja meg eljárási szabályait, Titkárságát az Európa Tanács Főtitkára biztosítja.

V. Rész

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

18. Cikk

A jelen Karta az Európa Tanács tagállamai számára áll nyitva aláírásra, megerősítést, elfogadást vagy jóváhagyást igényel. A megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratokat az Európa Tanács Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

19. Cikk

1. A jelen Karta az azt követő harmadik hónap lejárta utáni hónap első napján lép hatályba, amikor öt állam kifejezte az Európa Tanács Főtitkárának, hogy a 18. Cikk rendelkezéseinek megfelelően a Kartát magára nézve kötelezőnek ismerte el.
2. Minden olyan állam vonatkozásában, amely később fejezi ki arra irányuló beleegyezését, hogy a Kartát magára nézve kötelezőnek ismerje el, a Karta a megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okirat letétbe helyezését követő harmadik hónap lejárta utáni hónap első napján lép hatályba.

20. Cikk

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a jelen Karta hatálybalépését követően a Kartához történő csatlakozásra bármely olyan államot meghívhat, amely nem tagja az Európa Tanácsnak.

2. A Karta minden csatlakozó állam vonatkozásában a csatlakozási okiratnak az Európa Tanács Főtitkáránál történő letétbe helyezését követő harmadik hónap lejártá utáni hónap első napján lép hatályba.

21. Cikk

1. Minden állam, az aláírás vagy a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okirat letétbe helyezésének időpontjában a jelen Karta 7. Cikkének 2-5. bekezdéseivel egy vagy több fenntartást tehet. Semmilyen más fenntartás nem megengedett.

2. Minden, az előző bekezdés szerint fenntartást tevő állam azt egészben vagy részben, az Európa Tanács Főtitkárához intézett értesítéssel visszavonhatja. A visszavonás az értesítésnek a Főtitkár által történt kézhezvételétől fogva válik hatályossá.

22. Cikk

1. Minden állam, bármely időpontban a jelen Kartát az Európa Tanács Főtitkárához intézett értesítéssel felmondhatja.

2. A felmondás az értesítésnek a Főtitkár által történt kézhezvételétől számított hat hónapos időszak leteltét követő hónap első napján válik hatályossá.

23. Cikk

Az Európa Tanács Főtitkára értesíti a Tanács államait és a jelen Kartához csatlakozó minden államot:

a) minden aláírásról;

b) minden megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okirat letétbe helyezéséről;

c) a jelen Kartának a 19-20. Cikkek szerinti hatálybalépésének minden időpontjáról;

d) minden, a jelen Kartát érintő okiratról, értesítésről vagy közlésről.

Fentiek hitelével a kellő módon meghatalmazott alulírottak aláírták a jelen Kartát.

Készült Strasbourgban, az 1992. évi november hó 5. napján, angol és francia nyelven, egyetlen példányban, melyet az Európa Tanács levéltárában kell elhelyezni. Mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles. Az Európa Tanács Főtitkára az Európa Tanács valamennyi tagállama és a jelen Kartához csatlakozásra meghívott minden állam részére hiteles másolatot küld.”

6. AZ EURÓPAI UNIÓRÓL SZÓLÓ SZERZŐDÉS EGYSÉGES SZERKEZETBE FOGLALT VÁLTOZATA

Hivatalos megnevezése: Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (Hivatalos Lap C 115 , 09/05/2008 o. 0001 - 0388) (Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană, Jurnalul Oficial C 115 , 09/05/2008 p. 0001 - 0388)

A Lisszaboni szerződés aláírásával kiegészült az Európai Unióról szóló szerződés azon cikkelye, amely az Európai Unió alapvető értékeit határozza meg, és ezek közé bekerült a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartása.

„2. cikk

Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közősek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

A Lisszaboni szerződést Románia aláírta és ratifikálta is: Lege nr. 13/2008 pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007.

C. BILATERÁLIS EGYEZMÉNYEK

SZERZŐDÉS A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÉS ROMÁNIA KÖZÖTT A MEGÉRTÉSRŐL, AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL ÉS A JÓSZOMSZÉDSÁGRÓL¹⁷

Ez a bilaterális egyezmény számos olyan rendelkezést tartalmaz, mely a kisebbségben élő személyek státusát közvetlenül érinti. A kisebbségben élők anyanyelvhasználati jogára vonatkozóan is találunk releváns rendelkezéseket. Az alábbiakban az egyezmény néhány fontosabb rendelkezése következik.

“14. Cikk

A Szerződő Felek elősegítik az országaik eltérő etnikai, vallási, kulturális és nyelvi eredetű állampolgárai közötti tolerancia és megértés légkörét. Elítélik az idegengyűlölet, a faji, etnikai és vallási alapú gyűlölet, diszkrimináció és előítéletek mindenfajta megnyilvánulását, és hatékony intézkedéseket tesznek ezek bármiféle megnyilvánulásának megelőzésére.

15. Cikk

(1) a) A Szerződő Felek vállalják, hogy a területükön élő nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és kötelezettségeinek szabályozása során az Európa Tanácsnak a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét alkalmazzák, hacsak belső jogrendjük nem tartalmaz a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek vonatkozásában kedvezőbb rendelkezéseket.

b) A fenti bekezdésben foglaltakat nem érintve, a Szerződő Felek, a magyarországi román kisebbség, valamint a romániai magyar kisebbség etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásának védelme és fejlesztése céljából jogi kötelezettségként alkalmazzák az ezen személyek jogait meghatározó előírásokat úgy, ahogy azokat az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Európa Tanács vonatkozó, a jelen Szerződés mellékletében felsorolt dokumentumai tartalmazzák.

(2) A Szerződő Felek ennek megfelelően megerősítik, hogy az előző bekezdésben említett személyeknek egyénileg vagy csoportjuk más tagjaival együtt gyakorolva joguk van etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk szabad kifejezésére, megőrzésére, fejlesztésére. Ennek megfelelően joguk van saját oktatási, kulturális, vallási intézmények, szervezetek, egyesületek létrehozásához és fenntartásához, amelyek önkéntes pénzügyi és egyéb hozzájárulásért, valamint köztámogatásért folyamodhatnak a belső jogszabályokkal összhangban.

¹⁷ Magyarországon kihirdette: 1997 évi XLIV tv. a Magyar Köztársaság és Románia között Temesvárott, 1996. szeptember 16-án aláírt, a megértésről, az együttműködésről és a jószomszédságról szóló Szerződés kihirdetéséről, Romániában ratifikálták a következő jogszabállyal: *Lege nr, 113/1996 pentru ratificarea Tratatului de înțelegere, cooperare și bună vecinătate dintre România și Republica Ungară, semnat la Timișoara la 16 septembrie 1996*

(3) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a romániai magyar és a magyarországi román kisebbséghez tartozó személyek azon jogát, hogy anyanyelvüket szabadon használhassák a magánéletben és a nyilvánosság előtt, szóban és írásban egyaránt. Megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy ezek a személyek anyanyelvüket megtanulhassák és megfelelő lehetőségük legyen ezen a nyelven képzésben részesülni az állami oktatás keretei között minden szinten és formában, szükségleteiknek megfelelően. A Szerződő Felek biztosítani fogják azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az anyanyelv használatát is a helyi közigazgatási és bírói hatóságokkal való kapcsolataikban, összhangban a belső jogszabályokkal és a két Fél által aláírt nemzetközi kötelezettségekkel. E személyeknek joguk van arra, hogy vezeték- és keresztnévüket anyanyelvükön használhassák, és ezt hivatalosan el fogják ismerni. Azon területeken, ahol jelentős számban élnek az illető kisebbségekhez tartozó személyek, mindkét Fél lehetővé teszi, hogy a kisebbségek nyelvén is kifüggesztésre kerüljenek a hagyományos helyi elnevezések, utcanévek és más, a nyilvánosságnak szánt földrajzi feliratok.

(4) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát arra, hogy anyanyelvükön hozzájussanak az információkhoz és az elektronikus nyomtatott információhordozókhoz, valamint szabadon cseréljenek és terjesszenek információkat. A Szerződő Felek jogrendszereik keretei között lehetővé teszik számukra, hogy saját médiumokat hozzanak létre és működtessenek.

(5) A Szerződő Felek biztosítani fogják a kisebbségekhez tartozó személyek számára a jogot, hogy egyénileg vagy pártjaik vagy szervezeteik révén ténylegesen részt vegyenek a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életben, és a központi és helyi közhatalmi és közigazgatási szervekbe beválasztott képviselőik révén az országos vagy helyi érdekű kérdések megoldásában. Mindkét Szerződő Fél, az ezen személyek nemzeti önzonosságának védelmével és érvényesítésével kapcsolatos kérdésekre vonatkozó döntéshozatalban, kikéri e személyek szervezeteinek, politikai pártjainak vagy szövetségeinek véleményét a törvényben előírt demokratikus döntéshozatali eljárásnak megfelelően.

(6) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségek kulturális és történelmi örökségét, és támogatják erőfeszítéseiket a kisebbségi kultúrát és történelmet őrző műemlékek, emlékhelyek megőrzésére, valamint megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy a vegyes lakosságú vidékeken az állampolgárok megismerkedhessenek a magyar, illetve a román kulturális értékekkel.

(7) A Szerződő Felek tiszteletben tartják, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van szabad kapcsolatot tartani egymással és a határokon túl más államok polgáraival, továbbá részt venni nemzeti és nemzetközi nem kormányzati szervezetek tevékenységében.”